

Visie op de Economische ontwikkeling van

Gemeente **Woensdrecht**

2024 - 2030

versie 5 november 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding

- 1.1 Aanleiding
- 1.2 Doel
- 1.3 Economische profiel van Woensdrecht

2. Basisprincipes

- 2.1 Wat is economie?
- 2.2 Wat is een economische visie?
- 2.3 Wat is een economisch vraagstuk?
- 2.4 Waar hebben we invloed op?
- 2.5 Welvaart en welzijn
- 2.6 Brede welvaart

3. Uitgangspunten

- 3.1 Duurzaam, veerkrachtig en toegankelijk
- 3.2 Principes voor economische ontwikkeling
- 3.3 Brede welvaart en economische ontwikkeling
- 3.4 Rollen en instrumenten

4. Economische visie

- 4.1 Inleiding
- 4.2 Persoonlijke rijkdom en kostbaarheden
- 4.3 Plezier (kunnen) hebben en genieten van leuke dingen
- 4.4 Gelijke behandeling van mensen en hebben van gelijk kansen
- 4.5 Zorg voor de natuur en de omgeving
- 4.6 Leven in een veilige omgeving

- 4.7 Aanzien hebben en vaardigheden kunnen tonen
- 4.8 Ruimte voor creativiteit en nieuwe ideeën hebben
- 4.9 Economisch beleid

5. Aviolanda

- 5.1 Inleiding
- 5.2 Strategie en aanpak
- 5.3 Businesspark Aviolanda
- 5.4 Vestigingsfactoren
- 5.5 Uitvoeringsprogramma economie

6. Toerisme en recreatie

- 6.1 Inleiding
- 6.2 Strategie en aanpak
- 6.3 Unieke punten voor toerisme en recreatie
- 6.4 Doelgroepen
- 6.5 Recreatieve knooppunten
- 6.6 Wandel, fiets- en wielervisie
- 6.7 Uitvoeringsprogramma toerisme en recreatie

7. Detailhandel en voorzieningen

- 7.1 Inleiding
- 7.2 Strategie en aanpak
- 7.3 Beleid per kern
- 7.4 Uitvoeringsprogramma economie

8. Bedrijventerreinen

- 8.1 Inleiding
- 8.2 Strategie en aanpak
- 8.3 Beleid per bedrijventerrein
- 8.4 Uitvoeringsprogramma economie

9. Agrarische sector

- 9.1 Inleiding
- 9.2 Strategie en aanpak
- 9.3 Uitvoeringsprogramma economie

Bijlage:

I Recreatieve knooppunten

Voorwoord

Voor u ligt de Economische Visie van de gemeente Woensdrecht. Dit document verwoordt de economische en toeristische ambities die we als gemeente hebben tot 2030. Het is onze verantwoordelijkheid om een economisch klimaat te creëren waarin bedrijven zich goed kunnen exploiteren en inwoners profiteren van de lokale economie.

De economie van Woensdrecht kent volop kansen. Deze visie geeft hiervoor richting, maar onze ondernemers zijn de drijvende kracht achter deze economische ontwikkeling. Het is dan ook van het belang dat de gemeente een blijvende verbinding met de Woensdrechtse ondernemers heeft en houdt, zodat we samen op economische vraagstukken en veranderingen kunnen inspelen. Dit alles wordt gedaan om deze regio aantrekkelijk te houden voor zowel ondernemers, werknemers als ook voor bezoekers.

Gebieden als de Brabantse Wal, Grenspark Kalmthoutse Heide en UNESCO Geopark Schelde Delta komen samen in Woensdrecht en trekken al veel toeristen en recreanten aan wat gunstig is voor onze lokale economie. Een nieuwe ontwikkeling is het Avonturenpark De Toveruin, op de oude locatie van Familyland in Hoogerheide komt een nieuw themapark voor gezinnen met kinderen. Met de komst van dit nieuwe park, verwachten we ook een aanzienlijke impuls voor onze lokale economie.

Wij kijken er naar uit om met onze ondernemers deze visie te realiseren en van Woensdrecht een economisch aantrekkelijke en toekomstgerichte gemeente te maken.

Thierry de Heer
Wethouder economische zaken

Rainier Schuurbiers
Wethouder recreatie en toerisme

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Het economisch landschap van de gemeente Woensdrecht heeft zich in de loop der jaren continu ontwikkeld. Met een mix van gevestigde bedrijven en nieuwe ondernemingen heeft Woensdrecht een dynamische en diverse economie weten op te bouwen. De welvaart is gestegen tot een niveau dat niet eerder is bereikt maar verschillende ontwikkelingen hebben ook kwetsbaarheden blootgelegd.

Technologische vooruitgang, veranderende markttrends en andere wereldwijde ontwikkelingen hebben een steeds grotere impact op de lokale economie van Woensdrecht en onze manier van leven. De impact van nationale en globale ontwikkelingen hebben het belang van aanpassingsvermogen, samenwerking, verduurzaming en het beperken van sociale achterstanden benadrukt. Het is essentieel om een evenwicht te vinden tussen het behouden van onze verworven successen en het voorbereiden op toekomstige ontwikkelingen. Daarom is het verstandig voor Woensdrecht om een duidelijke en toekomstgerichte economische visie te hebben.

1.2 Doel van de visie

Het doel van deze economische visie is om een helder en strategisch kader te bieden voor economische ontwikkeling van de gemeente Woensdrecht met een planningshorizon tot en met 2030. De visie dient als een leidraad voor besluitvorming, prioritering van initiatieven en het mobiliseren van middelen.

1.3 Economisch profiel van Woensdrecht

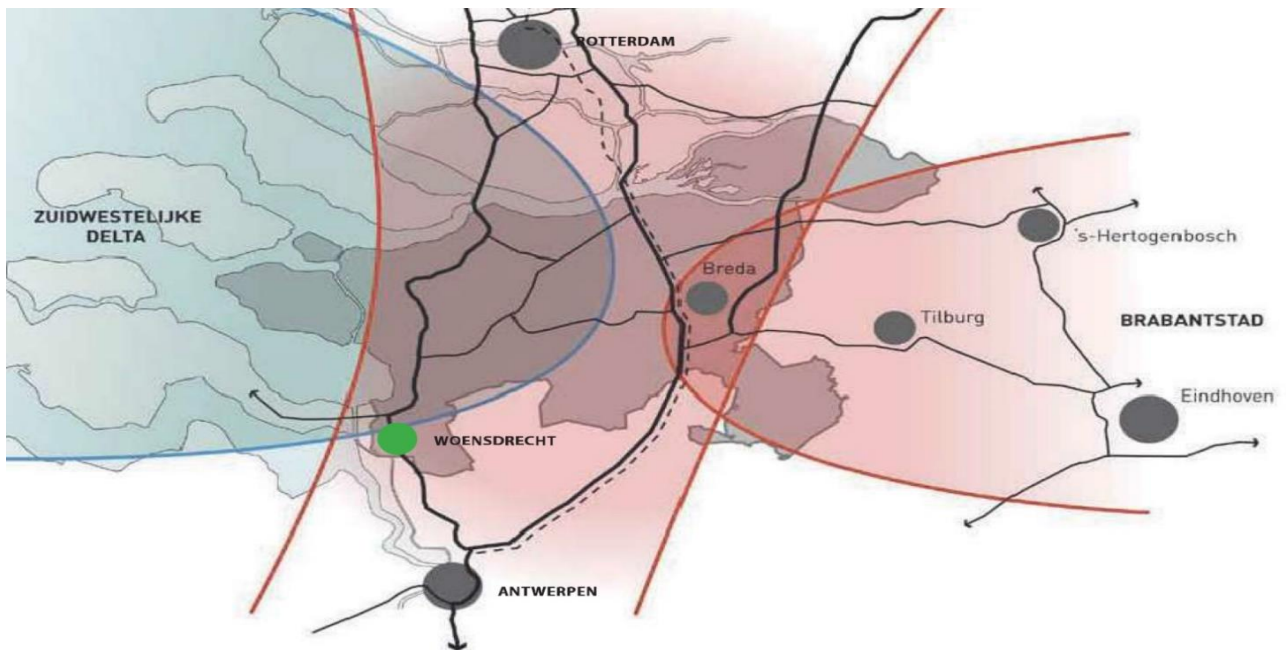
We beginnen met het economisch DNA van de gemeente Woensdrecht. In bijlage I zijn meer verdiepende feiten en cijfers opgenomen over zaken die van invloed zijn op het vestigingsklimaat en de economie zoals huisvesting, bevolking, bereikbaarheid en voorzieningen.

1.3.1 Ligging, positie en geografie

Woensdrecht ligt in het zuidwesten van Noord-Brabant en grenst direct aan België en de provincie Zeeland. Internationaal gezien ligt Woensdrecht gunstig binnen de Schelde-Rijn Delta tussen belangrijke economische centra zoals Antwerpen, Rotterdam en het Ruhrgebied. Woensdrecht kent van oudsher een grote aanwezigheid van Defensie, maakindustrie, landbouw en handel. De gemeente onderscheidt zich door haar unieke mix van natuur en economische bedrijvigheid. Het internationale karakter van Business Park Aviolanda en de Vliegbasis Woensdrecht trekt bedrijven en professionals aan uit de luchtvaart- en defensiesector.

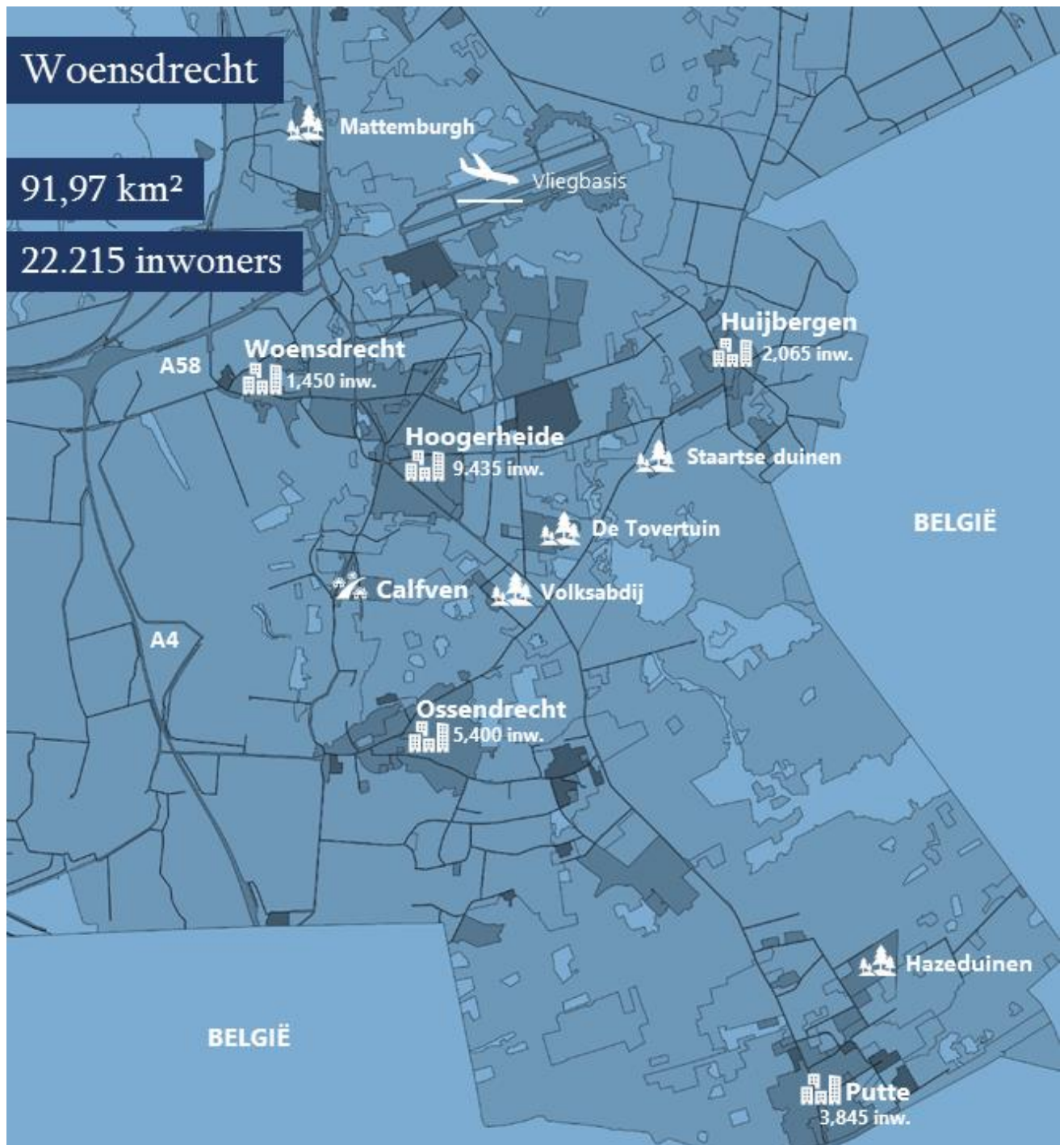

Daarnaast heeft Woensdrecht een unieke natuurlijke omgeving met haar ligging op de Brabantse Wal, uitgestrekte bossen, heidevelden en het Grenspark Kalmthoutse Heide. Gezien vanuit Zeeland rijst het gebied als het ware op uit de vlakke zeekeleipolders. De Brabantse Wal vormt een spil op de overgang van zand, klei en veen en is ontstaan door de eroderende werking van de rivier de Schelde en door de zee. Hij bereikt hoogten van ongeveer 20 meter boven NAP. De ligging van de steilrand heeft een belangrijke rol gespeeld bij de vestiging van de stad Bergen op Zoom en de dorpen Halsteren, Woensdrecht en Ossendrecht. Zo hadden ze én een veilige haven tegen overstromingen én een directe toegang tot de vruchtbare zeekeleigronden.

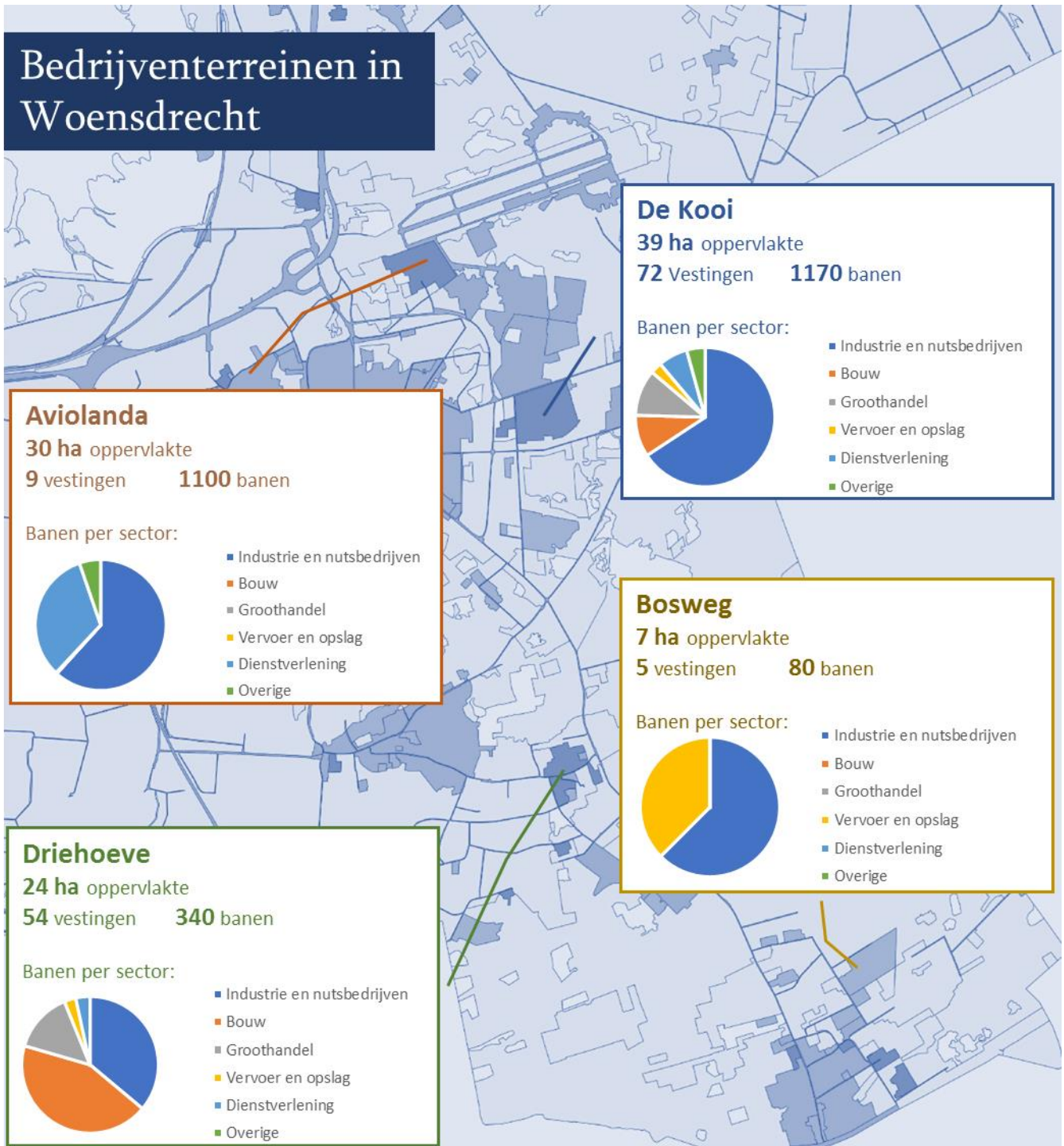

De Brabantse Wal heeft door haar aantrekkelijke en economisch gunstige ligging aan het water tussen Antwerpen en Rotterdam een rijke geschiedenis. Door de ligging waren Bergen op Zoom en Antwerpen al vroeg belangrijke haven- en handelssteden. Vanuit die dynamiek inspireerde dit verschillende generaties tot het stichten van landgoederen, plantages en abdijen op de Brabantse Wal. Grootschalige infrastructurele werken in de 19^e en 20^e eeuw hebben het gebied op en rond de Brabantse Wal voorgoed veranderd. De inpolderingen, aanleg van het Schelde-Rijnkanaal, de aanleg van de A58/A4 en de verdere groei van de kernen volgden elkaar in een rap tempo op. De landbouw heeft altijd een prominente rol gespeeld in Woensdrecht. Deze sector is niet alleen van belang voor het ruimtegebruik, maar heeft ook een significante economische en sociaal-maatschappelijke waarde. De landbouw zit verankerd in het DNA van Woensdrecht en draagt bij aan de identiteit en het erfgoed van de gemeente.

Woensdrecht kent vijf dorpskernen die zich laten kenmerken door de prettige maat en schaal en de dorps sfeer. De kwaliteit van de woonomgeving, zowel in de dorpen zelf als met de Brabantse wal binnen handbereik, is goed. Het brede aanbod aan voorzieningen (zowel lokaal al regionaal) en de goede bereikbaarheid ervan maken het prettig wonen in Woensdrecht. Keerzijde van het dorps leven is het ontbreken van stedelijke voorzieningen. In Woensdrecht zijn deze onder handbereik in Bergen op Zoom en Antwerpen.

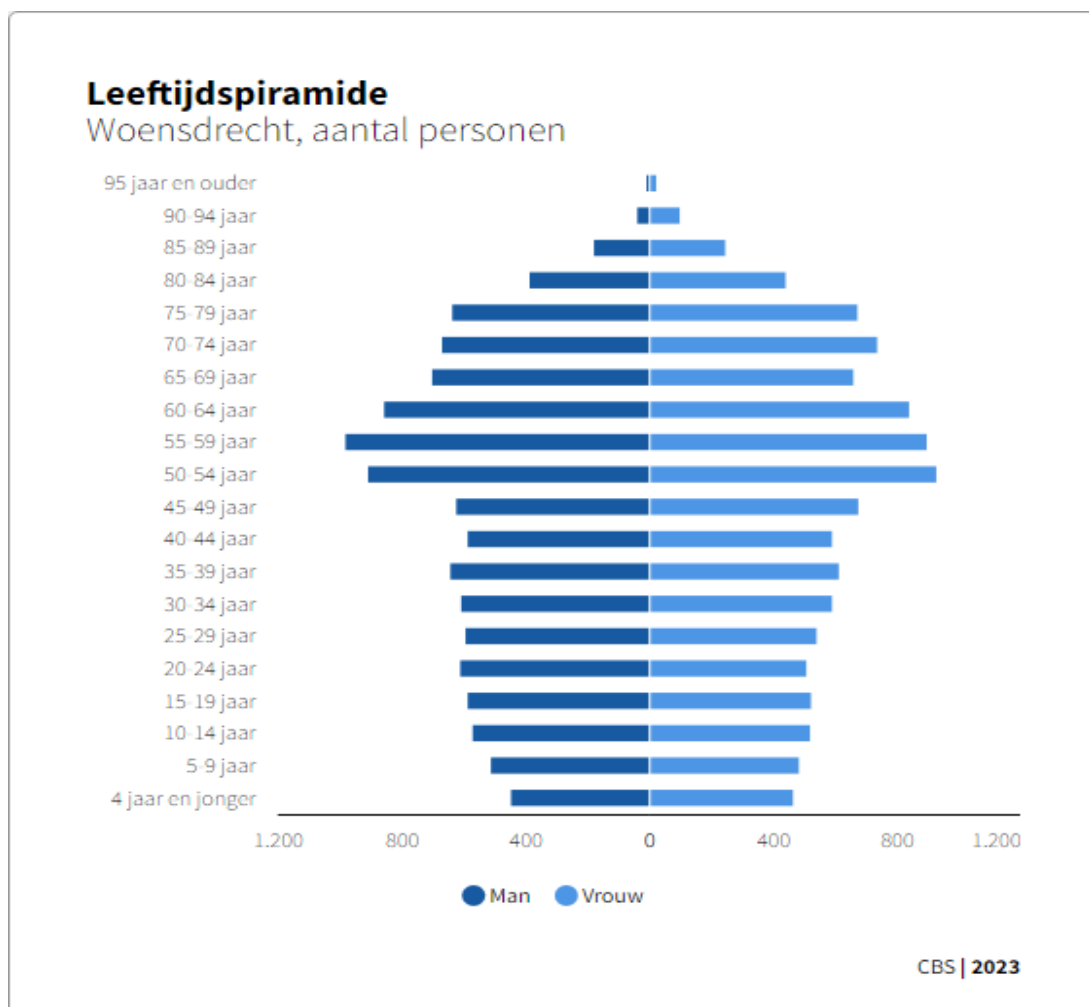
Bedrijventerreinen in Woensdrecht

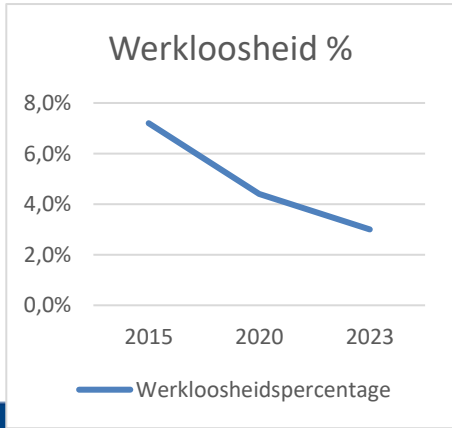
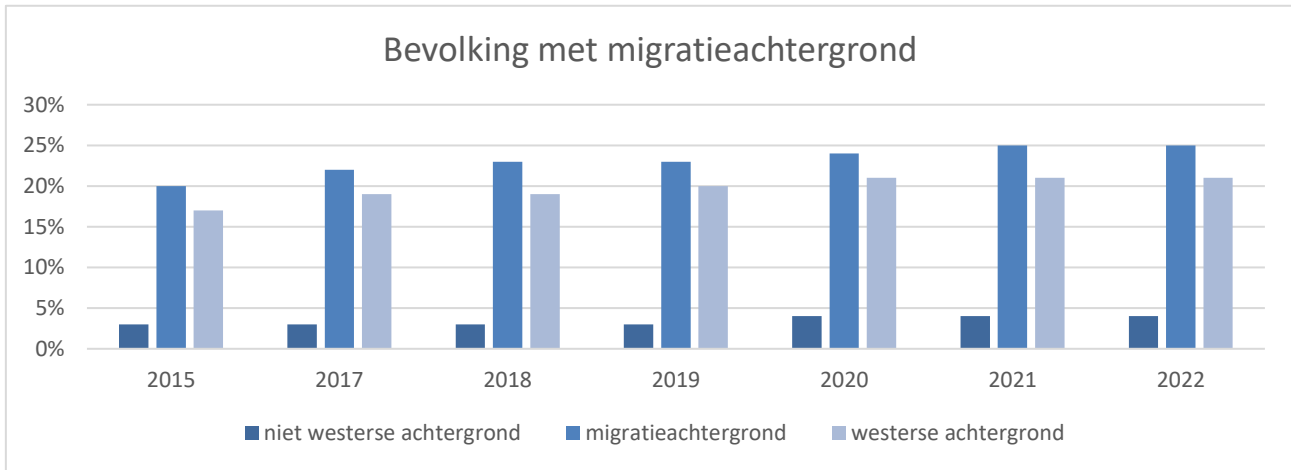
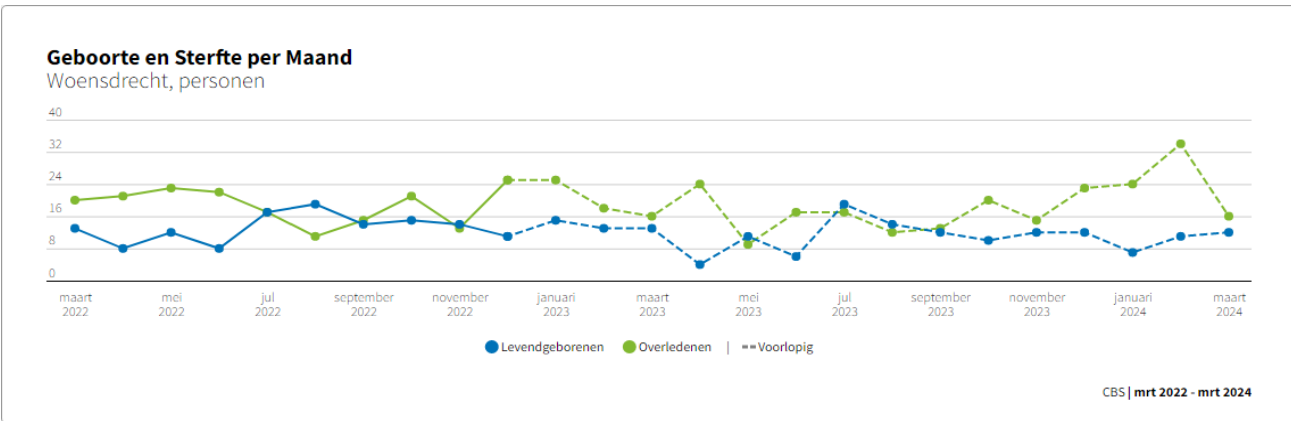
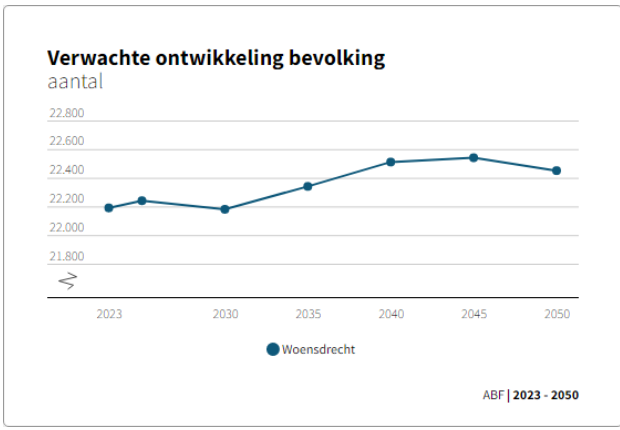
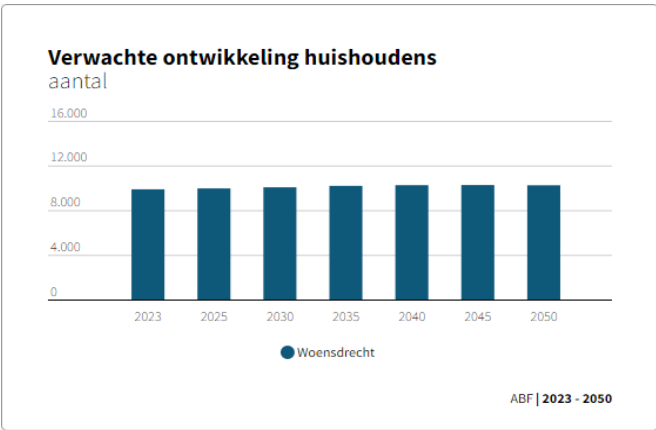
De Vliegbasis Woensdrecht is de grootste werkgever binnen de gemeente met een oppervlakte van bijna 500 ha en ruim 2.000 medewerkers. Naast de eenheden van defensie zijn op de vliegbasis diverse luchtvaart gerelateerde bedrijven gevestigd.

1.3.2 Bevolking en arbeidsmarkt

Woensdrecht heeft een bevolking van 22.215 inwoners (1 januari 2024). Hoewel Woensdrecht een relatief hoge vergrijzing en ontgroening kent blijft het aantal inwoners toenemen dankzij een positief buitenlands migratiesaldo. Deze ontwikkeling zal de komende jaren doorzetten en gaat ook gepaard met veranderingen in de samenstelling van de bevolking en huishoudens. Woensdrecht kent een toenemende vergrijzing van de bevolking, dalende geboortecijfers en dus op termijn een afnemende potentiële beroepsbevolking. Hierdoor zal de druk op de arbeidsmarkt gaan toenemen.

De arbeidsmarkt in Woensdrecht heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld naar een zeer laag werkloosheidspercentage van 3%. Dit valt ook terug te zien in het aantal werkloosheidsuitkeringen, dat al jaren een dalende trend laat zien in zowel Woensdrecht als de arbeidsregio. Dit duidt enerzijds op positieve economische omstandigheden maar ook op een potentieel hoge druk op de arbeidsmarkt.

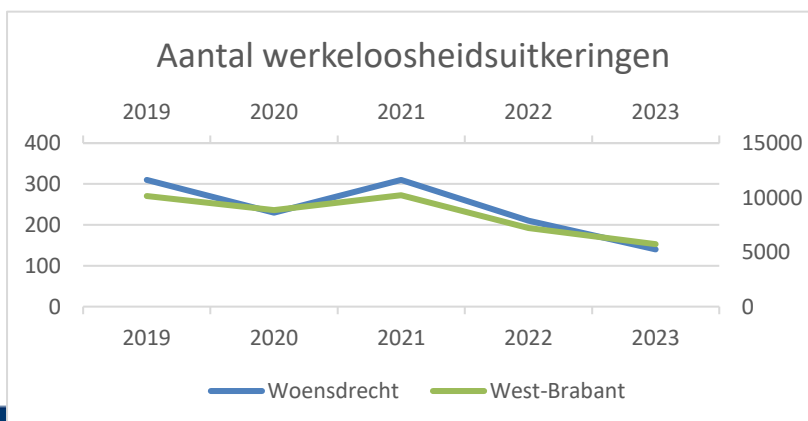

1.3.3 Vestingen, banen en sectoren

Woensdrecht heeft een gevarieerde economie met een aanzienlijke dienstensector en een sterke aanwezigheid van industrie en handel, aangevuld met een robuuste agrarische sector. In de loop der jaren is het aantal vestingen in de gemeente gestaag gegroeid terwijl het aantal banen min of meer stabiel is gebleven. Dit wijst op een verschuiving binnen de economische structuur waarbij het aandeel van de industrie in de werkgelegenheid licht is afgenomen, terwijl het aandeel van de collectieve dienstverlening juist is toegenomen.

De belangrijkste werkgevers in Woensdrecht zijn de collectieve en zakelijke dienstverlening, gevolgd door de industrie en de handelssector. De gemeente heeft de afgelopen jaren een groei gezien in het aantal vestingen terwijl het totaal aantal banen stabiel is gebleven. Er is een verschuiving merkbaar waarbij het aandeel van de industrie in werkgelegenheid licht afneemt terwijl die van collectieve dienstverlening juist groeit.

Woensdrecht huisvest diverse bedrijventerreinen die zowel industriële als dienstverlenende bedrijven accommoderen. Het bedrijventerrein Aviolanda, geïntegreerd met de vliegbasis Woensdrecht, is een kernpunt van de lokale economie en is samen met Defensie verantwoordelijk voor een groot aantal banen. Het totale cluster is in Nederland qua omvang de nummer 1 op het gebied van militair Aerospace MRO&U en de nummer 2 op het gebied van het onderhoud aan civiele Aerospace platforms. De samenstelling van het cluster kenmerkt zich door de aanwezigheid van twee grote ‘anker’ partijen: Fokker Services Group (civiele cluster) en het Air Support Command van de Luchtmacht. Daarnaast zijn in het cluster meer dan 20 bedrijven en organisaties actief, goed voor alles tezamen, inclusief Defensie ca. 3.200 directe banen, waarvan 60% in Aerospace MRO&U en de overige 40% verdeeld is over onderwijs, innovatie, logistiek en beveiliging. De verwachting is dat het cluster de komende jaren verder zal groeien, niet in de laatste plaats door de invloed van het Nationaal programma ruimte voor Defensie. De verwachte toename in defensieactiviteiten zal voor meer bedrijven kansen bieden in publiek-private samenwerking op en rondom het cluster. Dit zal ook een grotere vraag naar (technisch) geschoold personeel tot gevolg hebben.

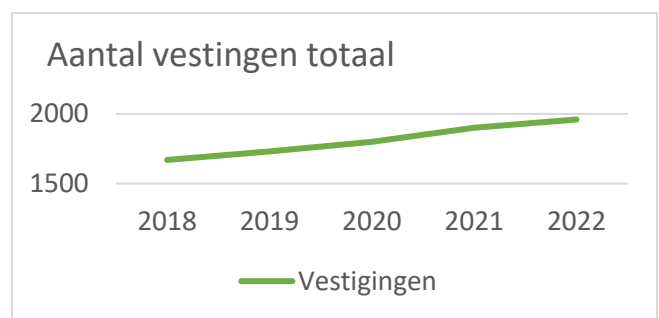
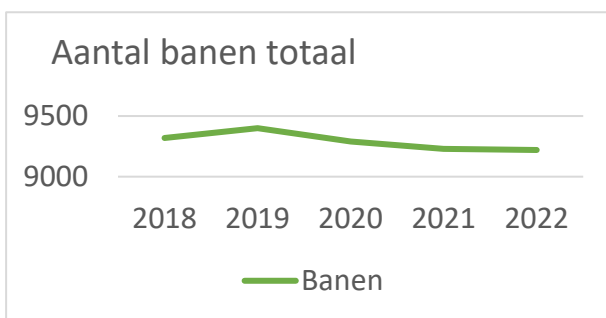
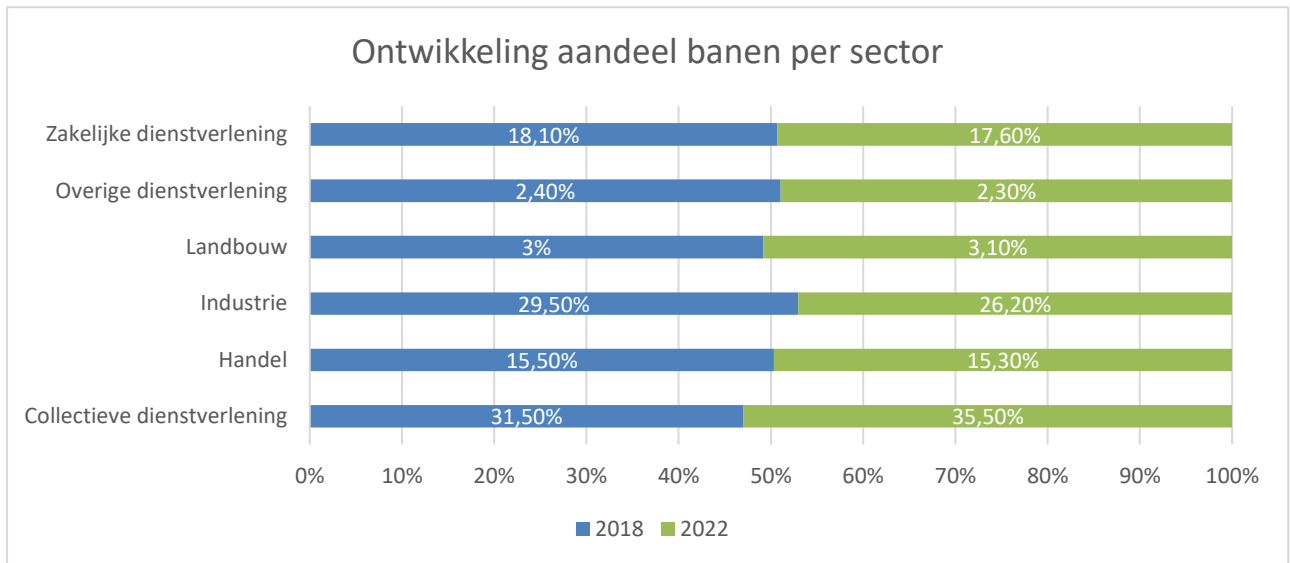

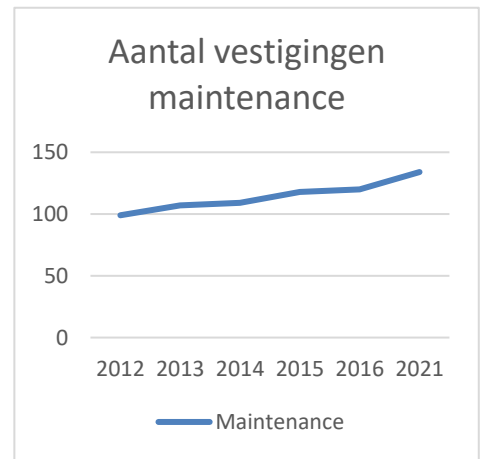
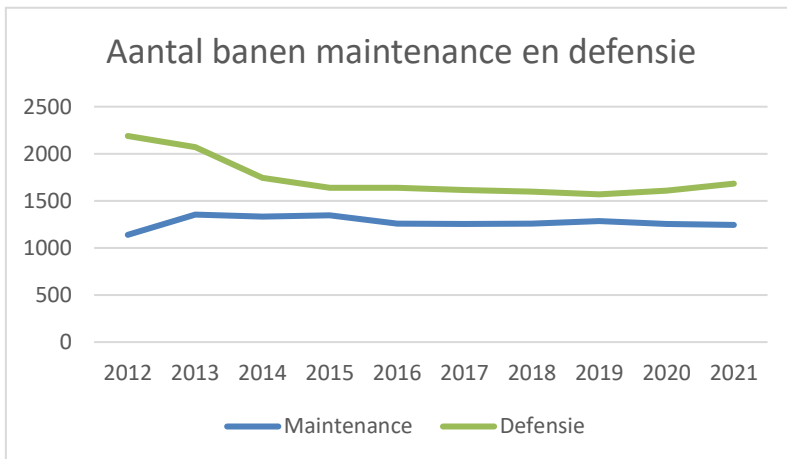
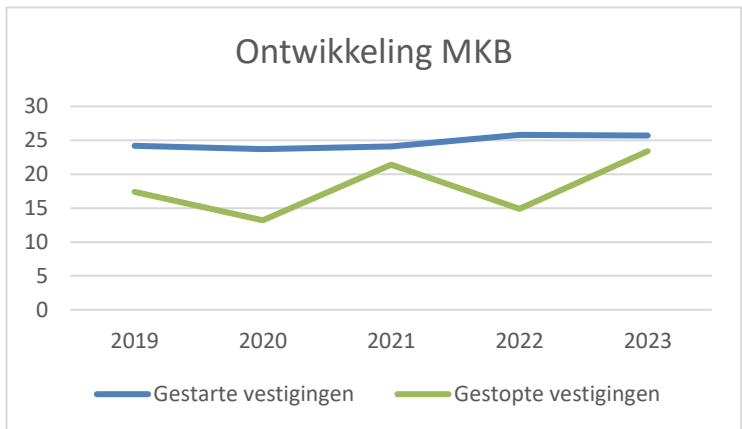
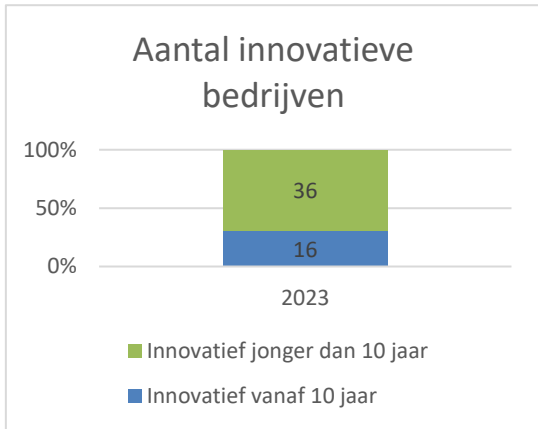
Woensdrecht heeft op dit moment 52 innovatieve bedrijven binnen haar grenzen waarvan er 36 jonger dan 10 jaar oud zijn. Het feit dat bijna 70% van de innovatieve bedrijven dus jonger is dan 10 jaar suggereert dat Woensdrecht een aantrekkelijke omgeving biedt voor nieuwe bedrijven en startups.

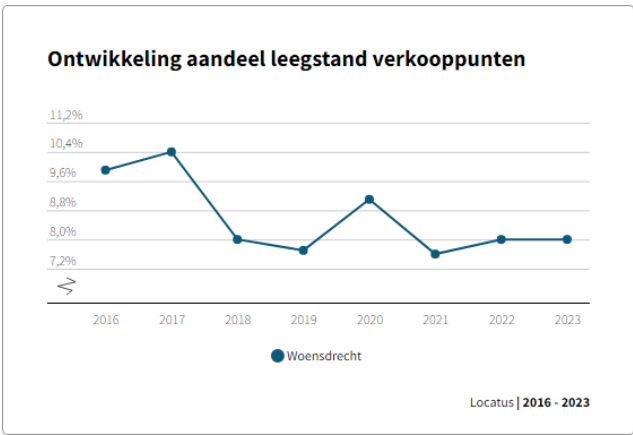
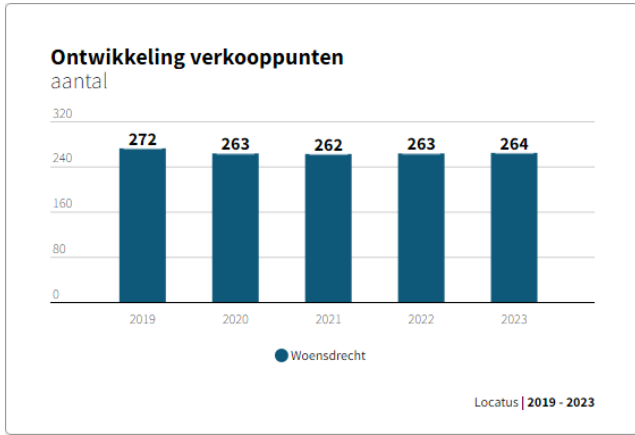
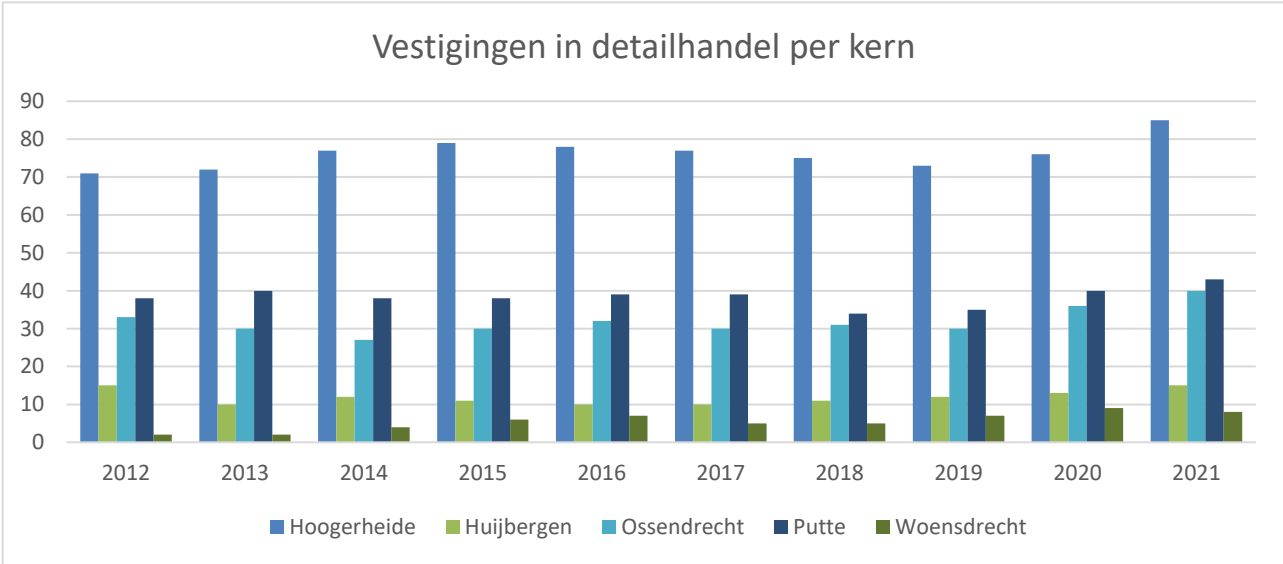
Woensdrecht heeft 264 verkooppunten binnen haar grenzen en 82 horecabedrijven. De meeste hiervan zijn gevestigd in de kernen Putte en Hoogerheide die daarmee een centrumrol vervullen en een bijzondere aantrekking hebben op inwoners van andere kernen en onze buurgemeenten. Het aantal vestingen en banen in detailhandel nam de afgelopen 10 jaar toe na een aantal lichte schommelingen. Het winkelbestand kent beperkte leegstand.

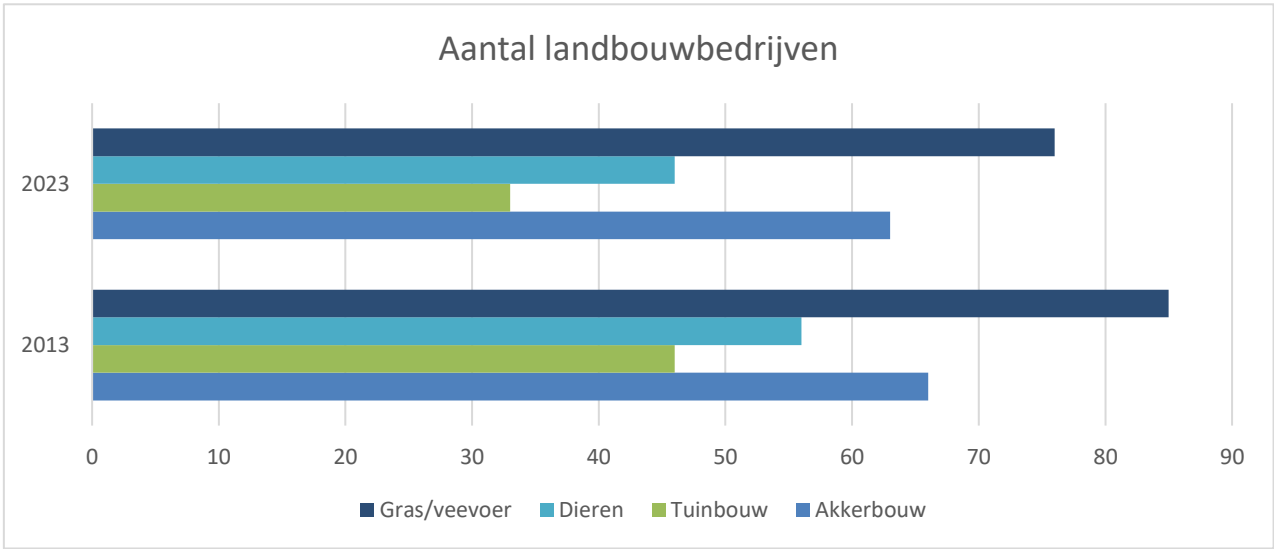
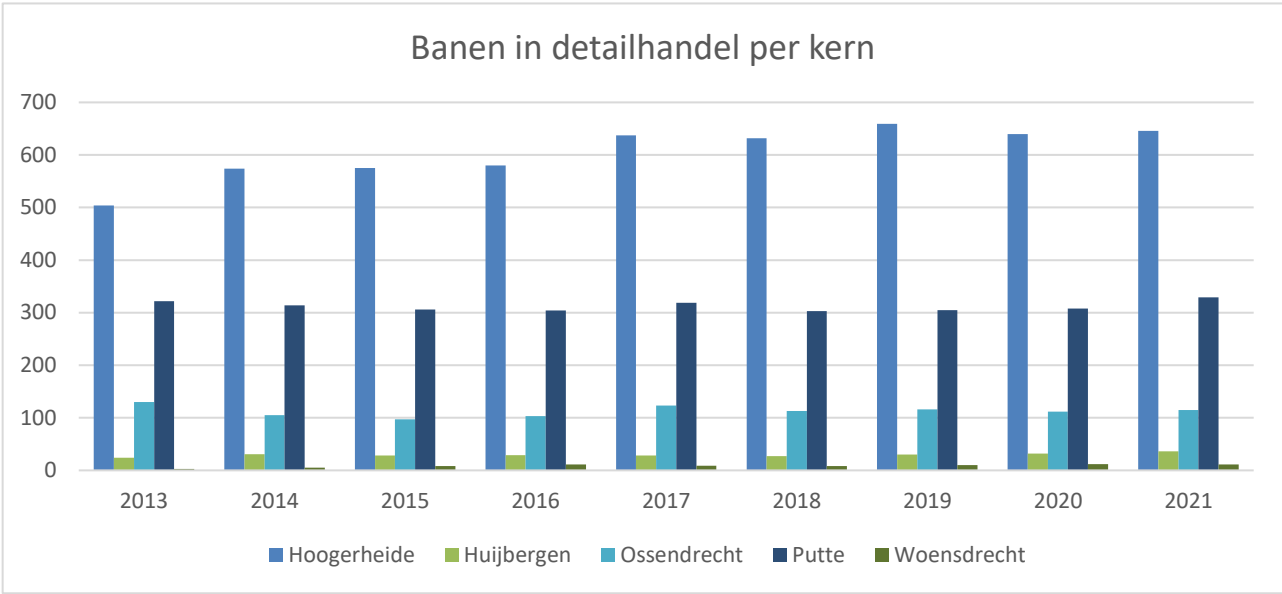
De landbouw in Woensdrecht heeft een significante hoeveelheid grond in gebruik en heeft een grote invloed hebben op de economie. Hoewel het gebruik en het aantal vestingen de afgelopen jaren is afgenomen blijft de sector een belangrijke economische factor.

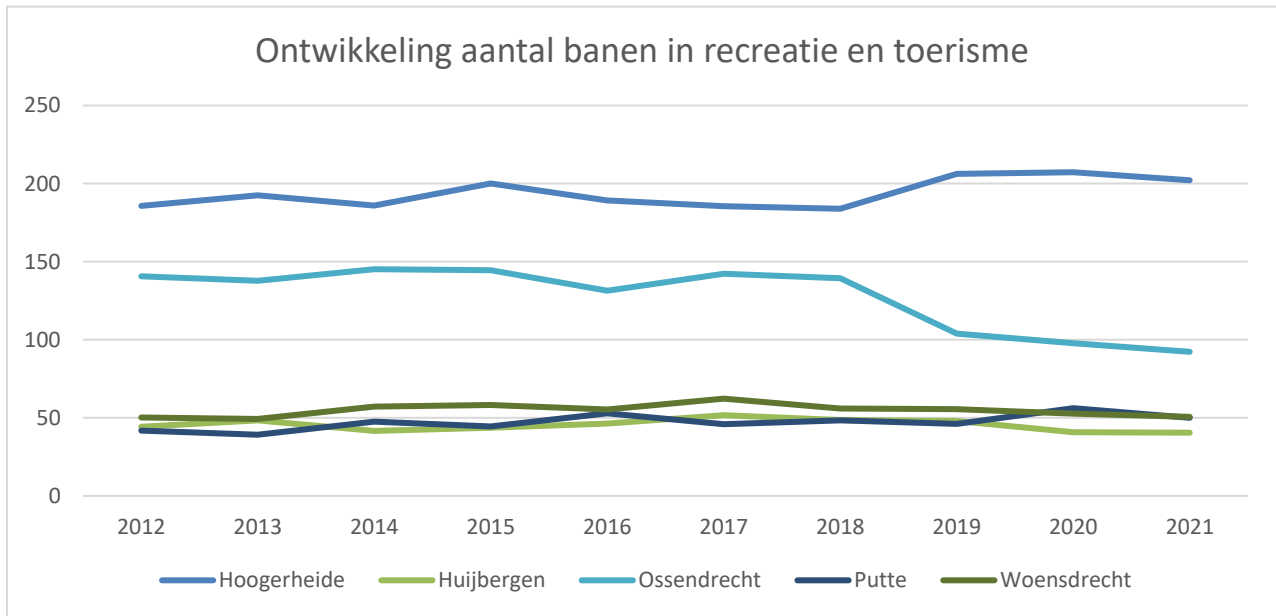
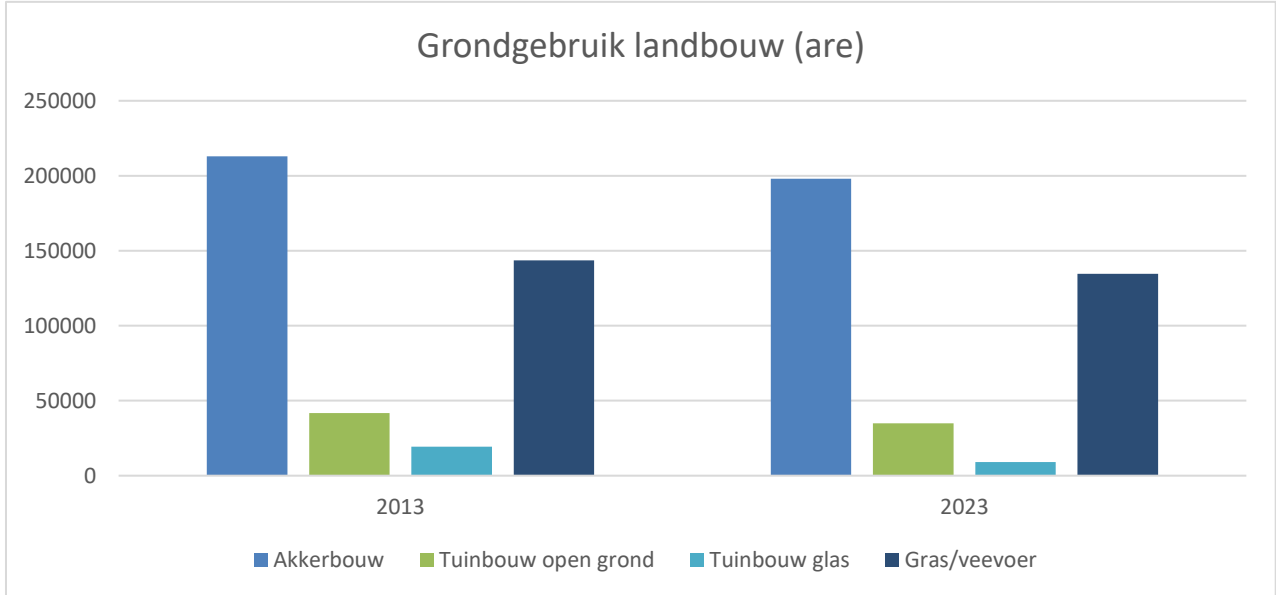
Het aantal banen in de recreatieve sector is de afgelopen jaren ongeveer gelijk gebleven. Met de komst van 'Familie Resort & Avonturenpark De Tovertuin' in Hoogerheide krijgt deze sector in Woensdrecht een grote impuls. Het vernieuwde park (voorheen Familyland) zal in 2026 zijn deuren openen en straks een totaal beleving realiseren gericht op ouders en kinderen tot circa 10 jaar. De Tovertuin is de wereld van Woezel en Pip en families kunnen deze straks bezoeken terwijl ze stappen in verschillende attracties én kunnen blijven slapen in een van de accommodaties. Het park is 17 hectare groot, heeft diverse verblijfsaccommodaties, een zwembad en beschikt ook over een hal van circa 2500 m². Deze hal zal de basis vormen van Avonturenpark De Tovertuin, wat daardoor ook een groot indoor gedeelte zal kennen. De komst van het park belooft niet alleen een toename in directe werkgelegenheid op het park zelf maar kan ook zorgen voor diverse spin-off effecten.

2. Basisprincipes

2.1 Wat is economie?

Economie houdt zich bezig met keuzes die mensen maken bij de productie, distributie en consumptie van goederen en diensten om te voorzien in hun behoeften en wensen. In Nederland wordt economie tot de sociale wetenschappen gerekend, in Vlaanderen tot de gedragswetenschappen.

De 'economische wetenschap' houdt zich niet alleen bezig met beschrijvende uitspraken (hoe de economie werkt en beïnvloed kan worden) maar juist ook met normatieve uitspraken, oftewel wat gewenste situaties zijn (politieke economie). Dat komt omdat economie altijd een middel is om te voorzien in behoeften en wensen.

2.2 Wat is een economische visie?

Een economische visie is een perspectief of filosofie over hoe een economie idealiter zou moeten functioneren. Het is een verzameling van principes, waarden en beleidsoverwegingen over economische vraagstukken.

2.3 Wat is een economisch vraagstuk?

Een economisch vraagstuk is een probleem of uitdaging dat te maken heeft met de productie, distributie en consumptie van goederen of diensten. Deze vraagstukken ontstaan vaak door schaarste - dat wil zeggen, er zijn beperkte middelen om aan onbeperkte behoeften en verlangens te voldoen. Economische vraagstukken kunnen veel onderwerpen bestrijken maar komen vaak op het volgende neer:

Hoe te produceren/leveren? Dit gaat over de keuze van technologieën en methoden voor de productie van goederen en diensten.

Wat te produceren/leveren? Dit gaat over de beslissingen die een samenleving moet nemen over welke goederen en diensten te produceren met de beschikbare middelen.

Voor wie te produceren/leveren? Dit gaat over de verdeling van goederen en diensten in de samenleving. Wie krijgt wat? Hoe zorgen we voor een eerlijke verdeling van welvaart?

Hoe economische ontwikkeling te bevorderen? Dit gaat over de strategieën en beleidsmaatregelen die kunnen worden gebruikt om de economische activiteit en welvaart te verhogen.

Hoe om te gaan met externe effecten? Dit gaat over de manier waarop de economie omgaat met de gevolgen van economische activiteiten, zoals milieuvervuiling en sociaal/economische ongelijkheid.

2.4 Waar hebben we invloed op?

Nationale overheden hebben de taak om beleid te maken en te implementeren dat de economische activiteit en welvaart bevordert. Het bedrijfsleven heeft de taak om goederen en diensten te produceren en te leveren op een manier die economisch haalbaar en duurzaam is. Lokale overheden zoals de gemeente Woensdrecht hebben ook een belangrijke rol te spelen in het aanpakken van economische vraagstukken. Hoewel Woensdrecht misschien niet dezelfde mate van invloed heeft als nationale overheden of grote bedrijven, kunnen we nog steeds een aanzienlijke impact hebben op de lokale en regionale economie. Door onze krachten te bundelen met bedrijven, onderwijs en andere overheden en door intensief samen te werken kan Woensdrecht grote invloed uitoefenen.

Bijvoorbeeld, we kunnen invloed uitoefenen met het lokale belastingbeleid, het verstrekken van subsidies, het bevorderen van lokale ondernemerschap en het aantrekken van investeringen in de gemeente. We kunnen ook invloed uitoefenen op de productie en levering van goederen en diensten met ons beleid op het gebied van ruimtelijke ordening en vergunningverlening. Door beleid te voeren kunnen we er voor te zorgen dat zoveel mogelijk inwoners toegang hebben tot essentiële diensten zoals huisvesting, gezondheidszorg en onderwijs.

Ten slotte kunnen we een rol spelen bij het bevorderen van economische ontwikkeling en het omgaan met externe effecten. We kunnen strategieën en beleidsmaatregelen implementeren om de lokale economische activiteit en welvaart te verhogen, bijvoorbeeld door variatie of juist specialisatie te stimuleren. Door het formuleren van beleid kunnen we de gevolgen van economische activiteiten, zoals milieuvervuiling en sociaal/economische ongelijkheid aanpakken.

2.5 Welvaart en welzijn

Economische vraagstukken geven antwoord op hoe de economie ingezet kan worden en wat daar voor nodig/beschikbaar is. Ze geven echter geen antwoord op de vraag waarom een economie nodig is, welk doel deze moet dienen en welke waarden we belangrijk vinden. Om hier antwoord op te kunnen geven zijn twee begrippen essentieel: welvaart en welzijn.

Welvaart wordt vaak gedefinieerd als de mate waarin mensen materiële goederen en diensten kunnen verwerven. Het wordt doorgaans gemeten aan de hand van het bruto binnenlands product (BBP) per hoofd van de bevolking, het inkomen per hoofd van de bevolking, en andere economische indicatoren. Als de economie van een land groeit, neemt meestal de welvaart van de inwoners toe omdat er meer goederen en diensten beschikbaar zijn voor consumptie.

Welzijn gaat verder dan alleen materiële welvaart en omvat ook andere factoren die bijdragen aan de kwaliteit van het leven, zoals gezondheid, onderwijs, milieu, sociale verbondenheid, en geestelijk welbevinden. Het is een bredere en diepere indicator dan welvaart, omdat het meer facetten van het menselijk leven omvat. Hoewel de twee begrippen sterk met elkaar verbonden zijn wordt er niet hetzelfde mee bedoeld. Toename van welvaart betekent niet altijd dat ook het welzijn toeneemt, omdat principes en waarden bepalen wat het gewenste welzijnsniveau is. Deze principes en waarden worden bepaald door cultuur en politieke opvatting. De vragen waarop het economisch beleid van Woensdrecht antwoord moet geven zijn:

- Hoe kan de economie beïnvloed worden om onze doelen en waarden op het gebied van welvaart en welzijn te behalen?
- Hoe groot moet onze welvaart zijn om onze gewenste manier van leven (welzijn) te faciliteren?
- Wat is onze gewenste manier van leven (welzijnsniveau)?

Het antwoord op deze vragen geeft een beeld van onze gewenste welvaart en welzijn. Gecombineerd worden die termen ook wel aangeduid als brede welvaart.

2.6 Brede welvaart

Materiële welvaart staat niet los van bredere aspecten van welvaart en welzijn. Al gaat brede welvaart nadrukkelijk over meer dan bbp-groei, nog steeds is economische groei/ontwikkeling noodzakelijk. Een hoger inkomen (of een minder laag inkomen) draagt voor veel mensen bij aan het persoonlijke welzijn. Economische stagnatie of krimp leidt tot een hogere werkloosheid en werk hebben is goed voor inkomen, geluk en gezondheid van mensen.

Ook maakt welvaartsgroei het makkelijker om te investeren in publieke voorzieningen of om te zorgen voor een evenwichtige inkomensverdeling.

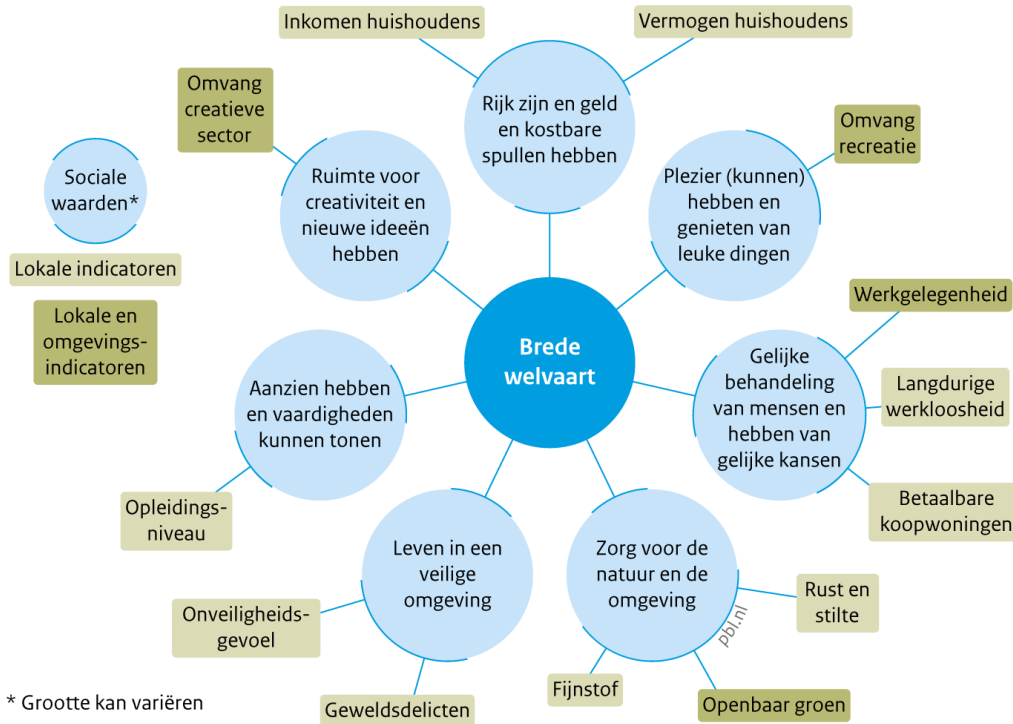
Er zijn verschillende methoden om brede welvaart in beeld te brengen en te meten. **Afbeelding 2** (volgende pagina) geeft een beeld van hoe het planbureau op de leefomgeving brede welvaart ziet en welke indicatoren gebruikt kunnen worden. Een belangrijke factor om mee te wegen bij hantering van het begrip brede welvaart is de mate van (gewenste) stedelijkheid. Hoe meer factoren voor welvaart meegewogen worden, hoe groter het voorzieningenniveau moet zijn om dat te ondersteunen.

Afbeelding 3 (volgende pagina) laat zien dat de brede welvaart in een gebied in principe groter wordt naarmate de stedelijkheid van een gebied toeneemt omdat hier het draagvlak voor voorzieningen het grootste is. Belangrijk om mee te wegen is:

- Stedelijkheid brengt ook negatieve effecten met zich mee die ten koste van de kwaliteit van leven kunnen gaan;
- De gewenste schaal/stedelijkheid en het ambitieniveau zijn keuzes;
- Inwoners kiezen er voor om in een landelijke omgeving te wonen.

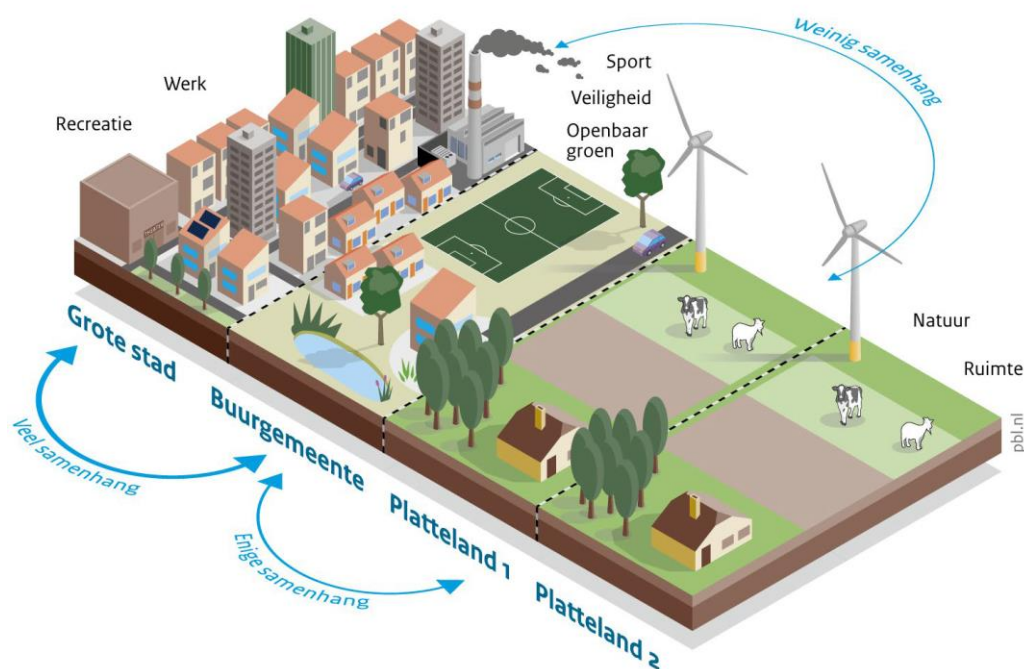
Afbeelding 2

Conceptueel kader hoe significante indicatoren en sociale waarden bijdragen aan brede welvaart

Afbeelding 3

Het belang van regionale samenhang in brede welvaart

3. Uitgangspunten

3.1 Duurzaam, veerkrachtig en toegankelijk

In Woensdrecht streven we naar een evenwichtige economie die zowel welvaart als welzijn bevordert. We willen een economie die duurzaam en veerkrachtig is, die kansen biedt voor iedereen en die rekening houdt met de behoeften van toekomstige generaties.

Onze economische visie is gebaseerd op de volgende principes:

Duurzaam: We streven naar een economie die rekening houdt met het milieu en die de natuurlijke hulpbronnen van onze gemeente op een verantwoorde manier gebruikt. We willen een economie die niet alleen op korte termijn welvaart genereert, maar ook op lange termijn duurzaam is.

Veerkrachtig: We streven naar een economie die bestand is tegen schokken en veranderingen. We willen een economie die zich kan aanpassen aan nieuwe omstandigheden en die zich kan blijven ontwikkelen, zelfs in moeilijke tijden. We streven naar een economie die evolueert, verbetert en ruimte biedt voor nieuwe ideeën en initiatieven. We specialiseren ons waar dit kansen biedt en bieden waar mogelijk juist ruimte voor diversificatie.

Toegankelijk (inclusief): We willen een economie die kansen biedt en toegankelijk is voor iedereen, ongeacht hun achtergrond of omstandigheden. We streven naar een economie die iedereen de kans geeft om te profiteren van economische groei. We streven naar werk voor alle opleidingsniveaus, toegang tot (hoogwaardig) onderwijs en betaalbare, toegankelijke voorzieningen.

3.2 Principes voor economische ontwikkeling

We kunnen niet (of beperkt) meten hoeveel welvaart we nodig hebben. Wel kunnen we vaststellen dat welvaart essentieel is voor ons welzijn en dat economische ontwikkeling noodzakelijk is om ook in de toekomst in onze behoeften en wensen te kunnen voorzien. Ook kunnen we stellen dat economische achteruitgang/stilstand leidt tot negatieve effecten. We kunnen vervolgens principes en waarden formuleren die we hanteren bij het maken van keuzes. Bij het maken van economische keuzes hanteren we de volgende principes:

3.2.1 Variatie en diversificatie als basis voor economische ontwikkeling

Deze termen verwijzen samen naar het bevorderen van een breed en evenwichtig scala aan economische activiteiten binnen de gemeente. Variatie richt zich op het ondersteunen van een diversiteit aan bedrijven, industrieën en onderwijsmogelijkheden. Diversificatie richt zich op het creëren van een evenwichtige en veerkrachtige economie door het bevorderen van een mix van verschillende soorten bedrijven en industrieën.

Het bevorderen van variatie en diversificatie vormt de basis voor economisch beleid. Door het verminderen van administratieve lasten, beperking van regelgeving, bieden van adequate infrastructuur en het faciliteren van voorzieningen en diensten kunnen we het ondernemersklimaat bevorderen. Uitgangspunt is dat we de vrije markt zoveel mogelijk in staat stellen om zelf te functioneren. Woensdrecht faciliteert een goed ondernemersklimaat waardoor de markt zelfstandig kan inspelen op wensen en behoeften.

3.2.2 Specialisatie en differentiatie op drie unieke punten

We ontwikkelen en benadrukken onze unieke kenmerken, sterke punten en competenties van de gemeente. Specialisatie richt zich op het bevorderen van uitmuntendheid en efficiëntie in gebieden waar de gemeente een competitief voordeel of een bijzondere behoefte heeft.

Differentiatie richt zich op het creëren van een onderscheidende identiteit voor de gemeente. Beleid gericht op specialisatie en differentiatie streeft naar het creëren van een onderscheidende en competitieve economische omgeving en vereist een actieve rol van Woensdrecht. De volgende unieke kenmerken onderscheiden Woensdrecht zodanig dat specialisatie en differentiatie het uitgangspunt zijn voor ons economisch beleid:

Luchtvaart, Aviolanda en Vliegbasis Woensdrecht

Vliegbasis Woensdrecht en Business Park Aviolanda hebben een rijke historie die uit is gegroeid tot een centrum voor de luchtvaartindustrie en -onderwijs. Deze evolutie heeft bijgedragen aan de vorming van een unieke identiteit waardoor het gebied zich onderscheidt in de luchtvaartsector.

De specialisatie in luchtvaartonderhoud heeft geleid tot een verbetering in de kwaliteit en effectiviteit binnen deze niche in de luchtvaartindustrie waardoor Woensdrecht een belangrijk competitief voordeel heeft ontwikkeld.

Verder benadrukt de rol van Vliegbasis Woensdrecht als één van de vier wereldwijde centra voor F-35 motorenonderhoud de sterke positie en gespecialiseerde vaardigheden van het gebied. Dit alles maakt Aviolanda Woensdrecht een aantrekkelijke locatie voor defensie, de luchtvaartindustrie en educatieve instellingen.

Bosrijke natuurlijke omgeving met bijzondere landschapselementen

Woensdrecht heeft een overvloed aan natuurlijke schoonheid en bijzondere landschapselementen, mede door haar ligging binnen de Schelde-delta, de Brabantse Wal en de Kalmthoutse Heide. De omgeving wordt gekenmerkt door uitgestrekte bossen, heidevelden, polders, delta's, glooiende heuvels en hoge zandgronden. Deze rijke natuurlijke omgeving nodigt uit tot verkenning en beleving, wat heeft geleid tot de aanwezige uitgebreide wandel- en fietsinfrastructuur en tot wielercultuur.

Grensgemeente

Woensdrecht is een grensgemeente en ligt op de as van Antwerpen en Rotterdam. De aanliggende grensgemeenten zorgen voor een impuls voor het midden en kleinbedrijf. De nabijheid van het industriegebied van Antwerpen zorgt enerzijds voor werkgelegenheid en anderzijds voor een toename van het aantal arbeidsmigranten in onze gemeente.

De economie van Woensdrecht is voor een groot deel gebaseerd op de economische activiteiten en mogelijkheden die deze ligging met zich mee brengt. De geschiedenis en de cultuur van de kernen in Woensdrecht zijn zeer nauw verbonden met haar ligging en de verschuiving van verschillende landschappelijke, culturele en bestuurlijke grenzen door de jaren heen. De grenzen en de grenscultuur hebben een groot effect op sociale, maatschappelijke en economische activiteiten en brengen zowel kansen als bedreigingen met zich mee.

3.3 Brede welvaart en economische ontwikkeling

De toegevoegde waarde van groei en ontwikkeling is niet alleen gelegen in financiële indicatoren maar vooral in wat deze ontwikkeling de samenleving daadwerkelijk oplevert. De voorliggende visie gaat daarom niet alleen over economische ontwikkeling/ groei maar juist over wat deze ontwikkeling ons zou moeten brengen en hoe Woensdrecht daar een bijdrage aan kan leveren. Met 'brede welvaart' erkennen we dat welzijn veel facetten kent, van gezondheid en onderwijs tot sociale cohesie, milieu en cultuur. Om deze factoren in kaart te brengen en te begrijpen richten we ons op de welzijnsindicatoren ontwikkeld door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

3.4 Rollen en instrumenten

De gemeente Woensdrecht kan de economie op verschillende manieren beïnvloeden en kan daarbij verschillende rollen vervullen. Enkele van deze rollen zijn:

- Faciliteren:** Het begint met het bieden van basisondersteuning aan bedrijven en ondernemers zoals het verstrekken van informatie en het bieden van adequate diensten.
- Stimuleren:** Vervolgens kunnen we economische ontwikkeling stimuleren door een gunstig ondernemersklimaat te creëren en lokale/ regionale handel en industrie te promoten.
- Reguleren:** Parallel speelt regulering een rol. We kunnen de markt reguleren (bijvoorbeeld door winkeltijden en vergunningen) en we kunnen de negatieve gevolgen van bedrijvigheid beperken met regels.
- Initiëren:** De gemeente kan ook zelf initiatieven starten, zoals het ontwikkelen van bedrijventerreinen of het opzetten van lokale economische projecten.
- Investeren:** Ten slotte kunnen we investeren in zaken als infrastructuur, onderwijs en technologische innovatie om de lokale economische ontwikkeling verder te bevorderen.

Welke rol het beste ingezet kan worden is afhankelijk van omstandigheden en van competenties.

Vrije markt aan zet (Faciliteren en Stimuleren):

Meestal kiezen we voor het faciliteren en stimuleren van de vrije markt vanwege de eigen dynamiek en efficiëntie van marktmechanismen. Dit vormt (Europees) de basis voor ons economisch beleid en uitgangspunt is dat de vrije markt zoveel mogelijk in staat wordt gesteld om zelf te functioneren.

Actief ingrijpen (Initiëren en Investeren):

We grijpen soms actief in door te initiëren en te investeren in situaties waar de markt tekort schiet of bij projecten van groot publiek belang. Deze interventies zijn gericht op het aanpakken van tekortkomingen in essentiële diensten of infrastructuur en het realiseren van langetermijn doelstellingen die cruciaal zijn maar mogelijk over het hoofd worden gezien door de private sector.

Wat betreft instrumenten die Woensdrecht kan inzetten zijn er verschillende mogelijkheden:

- Regelgeving:** We kunnen specifieke regels instellen die de lokale economische activiteiten beïnvloeden, zoals milieuvoorschriften, openingstijden voor winkels en ruimtelijke ordening.
- Eigenaarschap:** We kunnen eigenaar zijn van grond, vastgoed, bedrijven en rechtspersonen en dit inzetten voor economische ontwikkeling en invloed.
- Subsidies:** Door subsidies te verstrekken kunnen we specifieke activiteiten stimuleren en/of specifieke sectoren ondersteunen.
- Samenwerking:** Door samen te werken met bedrijven, onderwijsinstellingen en andere overheden, kunnen we gezamenlijke projecten opzetten die de economie ten goede komen.
- Advies:** Het verstrekken van informatie en advies aan ondernemers en bedrijven kan hen helpen beter te navigeren in bepaalde markten.
- Marketing:** We kunnen lokale bedrijven en toeristische activiteiten promoten om economische activiteit te stimuleren.

4. Economische visie

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk verkennen we hoe de welzijnsindicatoren van het PBL (zie paragraaf 2.6) zich verhouden tot onze economie en hoe deze kunnen dienen als basis voor economische ontwikkeling.

4.2 Persoonlijke rijkdom en kostbaarheden

4.2.1 Wat willen we bereiken en waarom?

Het streven naar een hoger welvaartsniveau maakt het voor burgers en bedrijven eenvoudiger om te consumeren en te produceren waarbij persoonlijke rijkdom en kostbaarheden een belangrijke basis vormen voor economische ontwikkelingen.. Economische vooruitgang zorgt ervoor dat burgers meer ruimte hebben om te consumeren en dat ondernemers meer ruimte hebben om te investeren. Beschikbaarheid/bereikbaarheid van diensten en voorzieningen, een goed ondernemersklimaat en een adequate infrastructuur zijn de randvoorwaarden voor economische ontwikkeling. De gemeente Woensdrecht ziet het als haar verantwoordelijkheid om hierin te voorzien.

Het nadeel van toename van welvaart is dat deze niet automatisch gelijkwaardig verdeeld wordt waardoor ongelijkheid in inkomens ontstaat. Inkomensongelijkheid kan ontstaan wanneer de groei van de welvaart niet automatisch en gelijkmatig wordt verdeeld onder de bevolking. Te veel ongelijkheid kan een reeks maatschappelijke problemen veroorzaken, waaronder gezondheids- en onderwijsverschillen en toenemende criminaliteitsniveaus. Het voeren van sociaal beleid om inkomensongelijkheid en armoede te voorkomen vormt een belangrijke basis voor onze verzorgingsstaat en biedt tal van maatschappelijke voordelen.

Bovendien fungeert de verdeling van welvaart ook als een krachtig economisch instrument met verschillende voordelen:

- Meer consumenten:** Als meer mensen toegang hebben tot welvaart, groeit het aantal consumenten. Dit leidt tot een verhoogde vraag naar goederen en diensten.
- Gezondere werknemers:** Gezonde keuzes en een toegankelijke gezondheidszorg dat zijn belangrijke voorwaarden voor het behouden van een baan en het verbeteren van inkomsten.
- Beter onderwijs:** Door welvaart te verspreiden krijgen meer mensen de kans om een opleiding te volgen. Beter opgeleide individuen hebben betere arbeidsmarktkansen, wat resulteert in hogere inkomens en een hogere economische productiviteit.
- Perspectief voor kinderen:** Kinderen uit welvarender gezinnen hebben meestal toegang tot beter onderwijs, voedzamer voedsel en veiligere woon-omgevingen. Dit kan hun kansen op economisch succes later in het leven vergroten.

Een breed, veerkrachtig en bereikbaar voorzieningenniveau is vervolgens essentieel voor zowel de levenskwaliteit van de inwoners als voor de aantrekkelijkheid van Woensdrecht als woon- en werkplaats. Bezoekers zoals arbeidsmigranten, toeristen en forenzen kunnen het draagvlak voor voorzieningen aanzienlijk vergroten maar betekenen ook een grotere belasting voor de leef- en woonomgeving.

4.2.2 Welke invloed hebben we?

Om economische ontwikkeling te bevorderen kunnen we verschillende maatregelen nemen. Het bieden van adequate infrastructuur en het faciliteren van voorzieningen en diensten is essentieel om economische ontwikkelingen te bevorderen.

Verder kunnen we door sociaal beleid te voeren inkomensongelijkheid beperken. Beleid rondom toeristen, arbeidsmigranten en forenzen kan worden ingezet om de lokale voorzieningen te versterken en de impact op de woonomgeving te beperken.

Beleid op het gebied van horeca, recreatie, detailhandel en markten kan deze sectoren reguleren, ondersteunen en stimuleren. Tot slot kunnen we samenwerken met verschillende partijen om investeringen in Woensdrecht te bevorderen en het vestingsklimaat te verbeteren.

4.2.3 Wat gaan we doen?

Bij de vaststelling van beleid en regelgeving wordt de economische component altijd meegewogen in de integrale afweging. Deregulering en vermindering van lasten zijn het uitgangspunt uit economisch oogpunt. We voeren sociaal beleid over de verdeling van/ toegang tot welvaart en over de toegang tot gezondheidszorg en onderwijs.

We voeren beleid m.b.t. toerisme en arbeidsmigranten. We zetten arbeidsmigranten en forenzen in om het tekort aan arbeidscapaciteit voor onze bedrijven en voorzieningen in te vullen.. Door toerisme te laten groeien draagt dit bij aan de economische groei. In ons omgevingsplan scheppen we de ruimtelijke kaders voor horeca, recreatie, detailhandel, standplaatsen en markten.

We bevorderen regionale economische ontwikkeling in de Regio West-Brabant en maken ons daar hard voor investeringen ten gunste van Woensdrecht. We werken samen met onze Vlaamse burens en inwoners om grens- en cultuurbarrières weg te nemen. We faciliteren en stimuleren samenwerking tussen Woensdrechtse ondernemers onderling.

4.2.4 Hoe gaan we dat doen?

- We wegen de economisch component mee in ons ruimtelijk beleid (Omgevingsvisie en omgevingsplannen) en in verschillende verordeningen en beleidsregels.
- Uitgangspunten van de Economische visie blijft een onderdeel van ons sociaal beleid.
- We formuleren een toeristische visie in hoofdstuk 6 van de voorliggende economische visie en we herijken het beleid op arbeidsmigranten.
- We formuleren kaders en uitgangspunten voor het omgevingsplan voor detailhandel, ambulante handel en horeca in hoofdstuk 7 van de voorliggende economische visie. Deze worden gehanteerd bij de vaststelling van het Omgevingsplan.
- We werken samen in de Regio West-Brabant en in verband van de Stedelijke Regio om investeringen in Woensdrecht en de regio te bevorderen.

4.3 Plezier kunnen hebben en genieten van leuke dingen

4.3.1 Wat willen we bereiken en waarom?

Plezier kunnen hebben en kunnen genieten van leuke dingen zijn essentieel voor de algehele kwaliteit van leven. Naast het feit dat het een basisbehoefte is zijn er nog een aantal economische en beleidsmatige voordelen te benoemen.

Verhoogde consumptie: Mensen die meer vrije tijd hebben, geven vaak meer uit aan recreatieve activiteiten, reizen, hobby's, entertainment, enz. Dit kan de vraag naar deze diensten en producten verhogen, wat kan leiden tot economische groei in deze sectoren.

Verbeterde productiviteit: Wanneer mensen een evenwichtige levensstijl hebben, inclusief voldoende tijd voor ontspanning en plezier, zijn ze vaak productiever op het werk. Dit komt doordat tijd voor plezier kan helpen bij het verminderen van stress en het verhogen van de algehele tevredenheid met het leven, wat kan bijdragen aan betere prestaties op het werk.

Creativiteit en innovatie: Tijd voor ontspanning en plezier kan ook leiden tot grotere creativiteit. Dit kan belangrijk zijn voor economische sectoren waarbij innovatie een grote rol speelt.

Gezondheid en welzijn: Regelmatige vrije tijd en plezier kunnen ook bijdragen aan de fysieke en mentale gezondheid van een bevolking. Gezondere mensen betekenen vaak lagere gezondheidszorgkosten en een productievere beroepsbevolking, wat economische voordelen kan hebben.

De gemeente Woensdrecht wil dat haar inwoners en bezoekers zo goed mogelijk toegang hebben tot recreatieve activiteiten, met respect voor onze geschiedenis en ons erfgoed, passend binnen de schaal en karakter van onze gemeente en onze dorpskernen. Als Woensdrecht een bepaalde voorziening zelf niet heeft faciliteren we een zo goed mogelijke bereikbaarheid naar deze voorziening elders. Om recreatieve voorzieningen voor onze inwoners bereikbaar en beschikbaar te houden hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Gericht:** We zetten toerisme gericht in om het draagvlak van recreatieve voorzieningen te versterken en ze toegankelijk te maken voor inwoners;
- Behoeft en schaal:** We faciliteren recreatieve voorzieningen en activiteiten die bijdragen aan de behoeften en wensen van onze inwoners en passen bij de Woensdrechtse schaal;
- Sterke punten:** We bevorderen recreatieve activiteiten die de drie unieke punten van onze gemeente benadrukken en versterken.

4.3.2 Welke invloed hebben we?

De recreatieve aantrekkelijkheid van Woensdrecht kan vergroot worden door het ondernemersklimaat te bevorderen.

We werken samen met lokale ondernemers, verenigingen en organisaties om initiatieven en evenementen te stimuleren. Daarnaast kan door samenwerking met omliggende gemeenten en regio's inwoners en bezoekers een breder scala aan ervaringen geboden worden.

We investeren in de promotie van Woensdrecht als een aantrekkelijke bestemming. Financiële of andere prikkels worden aangeboden om gewenste activiteiten of voorzieningen te stimuleren. Tot slot is het mogelijk om door dialoog inzicht te houden in de behoeften en wensen van inwoners en bezoekers met betrekking tot recreatie en hierop in te spelen met passend beleid en initiatieven.

4.3.3 Wat gaan we doen?

We gebruiken onze kracht als wielergemeente met UCI Bike City Label om het draagvlak voor faciliteiten voor onze inwoners te vergroten en onze andere sterke punten te benadrukken. We gebruiken wielersport om fietsen en bewegen te stimuleren onder onze inwoners en bezoekers en het imago en het vereconomiseren van de wielersport binnen onze gemeente te vergroten.

We voeren beleid m.b.t. toerisme en recreatie waarbij we toerisme inzetten om het draagvlak van onze recreatieve voorzieningen te vergroten. Samenwerking en partnerschappen tussen bedrijven, verenigingen en organisaties bevorderen we en we nemen zelf actief deel in samenwerkingen die bijdragen aan de versterking van onze unieke punten. We zetten in op het in stand houden/verbeteren van fiets- en wandelroutes en faciliteiten.

We maken gebruik van marketing en communicatiestrategieën om Woensdrecht en de ligging op de Brabantse Wal en erkende status als UNESCO GEO-park Schelde Delta als een aantrekkelijke toeristische bestemming te positioneren, zowel lokaal als regionaal.

4.3.4 Hoe gaan we dat doen?

- We wegen de economische/toeristische belangen mee in ons ruimtelijk beleid (Omgevingsvisie en omgevingsplannen) en in verschillende verordeningen en beleidsregels.
- We voeren structureel overleg met ondernemers/organsaties en bevorderen het contact door de inzet van de bedrijfscontactfunctionaris.
- We werken structureel samen met omliggenden gemeenten en verschillende maatschappelijke organisaties om het verhaal van Woensdrecht, de Brabantse Wal en de Kalmthoutse heide gezamenlijk uit te dragen en het als geheel te promoten.
- We formuleren een visie op toerisme en recreatie in hoofdstuk 6 van de voorliggende economische visie en een uitvoeringsprogramma toerisme en recreatie dat is gericht op bevordering van toerisme en recreatie dat past bij onze drie unieke punten.
- We stellen de kaders voor een fiets-,wieler- en wandelplan in hoofdstuk 6 van deze Economische visie en stellen dat plan vast als onderdeel van het uitvoeringsprogramma toerisme en recreatie
- We benoemen sleutelgebieden die een centrale rol spelen in de toegang en ontsluiting van belangrijke recreatieve activiteiten en stellen afhankelijk van de behoefte een gebiedsvisie op.

4.4 Gelijke behandeling van mensen en hebben van gelijke kansen

4.4.1 Wat willen we bereiken en waarom?

Het streven naar gelijkheid in Woensdrecht is zowel een kwestie van sociale rechtvaardigheid als erkenning dat een gelijk speelveld nodig is voor een duurzame en veerkrachtige economie. Iedereen in Woensdrecht, ongeacht achtergrond of omstandigheden, moet de mogelijkheid hebben om:

- een bijdrage te leveren aan economische ontwikkeling;
- te profiteren van welvaart;
- zich te ontwikkelen en te ontplooien.

Een toegankelijke economie met gelijke kansen biedt diverse economische voordelen:

Economische ontwikkeling:	Door meer mensen toegang te geven tot onderwijs, training en economische kansen wordt het talent en potentieel van de arbeidsmarkt optimaal benut. Dit resulteert in een hogere productiviteit en een stimulans voor economische ontwikkeling.
Innovatie en creativiteit:	Een diverse bevolking brengt meer perspectieven en ideeën met zich mee. Deze diversiteit kan leiden tot verhoogde innovatie en creativiteit, wat onmisbaar is in een wereld die voortdurend verandert.
Stabiliteit en veerkracht:	Een economie die gelijke kansen hoog in het vaandel draagt is vaak stabiel en minder gevoelig voor grote economische schommelingen. Dit komt doordat een breder segment van de bevolking bijdraagt aan en profiteert van economische ontwikkeling en daardoor ook beter bestand is tegen economische schommelingen.
Consumentenvertrouwen:	Een gelijkmatigere verdeling van welvaart betekent dat meer mensen over de middelen beschikken om te consumeren. Dit kan de vraag naar goederen en diensten stimuleren, wat gunstig is voor zowel bedrijven als de algehele economie.

Langetermijn investeringen: Door gelijke toegang tot onderwijs en gezondheidszorg te waarborgen krijgen meer mensen de kans om hun volledige potentieel te bereiken. Dit is een investering in toekomstige arbeidskrachten en de veerkracht van onze economie.

Het stimuleren van gelijke kansen is niet alleen maatschappelijk wenselijk maar dus ook een essentiële economische investering.

4.4.2 Welke invloed hebben we?

We voeren actief beleid om de toegankelijkheid van de arbeidsmarkt voor iedereen te vergroten, bijvoorbeeld door het faciliteren van scholingsprogramma's en het stimuleren van levenslang leren. Daarnaast investeren we in fysieke en digitale infrastructuur waardoor de toegankelijkheid en connectiviteit van onze gemeente voor iedereen verbeterd wordt.

Specifieke ondersteuningsprogramma's zijn opgezet voor kwetsbare groepen om hun integratie in de gemeenschap en de arbeidsmarkt te vergemakkelijken. We voeren actief beleid om gelijkheid van kansen te bevorderen. Door middel van dialoog en samenwerking met maatschappelijke organisaties en belanghebbenden kunnen we inzicht krijgen in belemmeringen en kansen op het gebied van gelijkheid, en hierop inspelen met gerichte maatregelen. Met de inclusieagenda van de gemeente Woensdrecht geven we hier invulling aan.

4.4.3 Wat gaan we doen?

We formuleren een aanpak met als doel gelijkheid van kansen te bevorderen (Inclusiebeleid) en gaan door met het beleid gericht op integratie en welzijn van kwetsbare groepen binnen de gemeenschap.. We

4.4.4 Hoe gaan we dat doen?

- We formuleren Inclusiebeleid om gelijkheid van kansen te bevorderen en vertalen dit naar een uitvoeringsagenda (Lokale inclusieagenda).
- We formuleren een herijkte visie op arbeidsmigranten..

4.5 Zorg voor de natuur en de omgeving

4.5.1 Wat willen we bereiken en waarom?

In de gemeente Woensdrecht, waar het landschap varieert van glooiende heuvels tot vruchtbare polders en dichte bossen met uitgestrekte heide, zien we de natuur niet enkel als een bron van schoonheid maar ook als een strategische troef voor duurzame economische en sociale ontwikkeling.

Zorg voor de natuur en investeringen in onze leefomgeving biedt verschillende economische voordelen:

Toeristische aantrekkings: Het behoud en de verrijking van natuurlijke gebieden heeft een positief effect op de aantrekkings van toeristen, wat het draagvlak kan vergroten voor recreatieve voorzieningen.

Woon- en vestingsklimaat: Een groene, goed onderhouden leefomgeving is aantrekkelijk voor bedrijven en inwoners die een vestingsplaats of woonplaats zoeken. Dat biedt een competitief voordeel in de strijd om talent en ondernemerschap.

Gezondheid en productiviteit: Een gezonde leefomgeving bevordert de volksgezondheid en het welbevinden, wat de arbeidsproductiviteit verhoogt en gezondheidskosten verlaagt.

Historisch gezien heeft de natuurlijke diversiteit bijgedragen aan onze agrarische tradities en heeft het tegelijkertijd als katalysator gediend voor recreatieve en culturele initiatieven.

Gezien onze strategische ligging aan de grens met België en de unieke geologie van de Brabantse Wal en het Unesco Geopark Schelde Delta positioneert Woensdrecht zich als een gemeente waar natuurbehoud en economische ontwikkeling hand in hand gaan. Onze rijke biodiversiteit en unieke landschappen zijn niet alleen ecologische parels maar vormen ook een belangrijke basis voor de levenskwaliteit van onze inwoners. Erkenning van deze rijkdom impliceert een verantwoordelijkheid: het garanderen van duurzaam ruimtegebruik dat zowel economische ontwikkeling stimuleert als onze natuurlijke habitats beschermt.

Met het oog op de huidige ecologische uitdagingen – verdroging, stikstof en biodiversiteit - wil Woensdrecht beleid voeren dat zowel onze natuurlijke rijkdommen beschermt als veerkrachtige, duurzame economische ontwikkeling bevordert. Dit is een belangrijk uitgangspunt in de Omgevingsvisie en voor de opstelling van het Omgevingsplan.

4.5.2 Welke invloed hebben we?

We realiseren ons dat we in een kwetsbaar gebied leven hetgeen ons beperkingen oplevert als het gaat om economie en wonen versus water en natuur. We participeren in gebiedsprocessen (waaronder GGA Brabantse Wal) om de ontwikkeling van de diverse (ruimtelijke en economische) functies een plek te kunnen geven.

4.5.3 Wat gaan we doen?

We wegen belangen met betrekking tot economie, natuur en leefomgeving integraal af in ons ruimtelijk beleid en bij vaststelling van beleid en regelgeving wordt de economische component meegewogen in combinatie met de belangen van natuur en de leefomgeving.

We werken actief samen met gemeenten, andere overheden, bedrijven, organisaties, agrariërs en landeigenaren om de natuur en leefomgeving te verbeteren en voeren milieu- en duurzaamheidsbeleid over hoe Woensdrecht activiteiten en samenwerkingen bevordert die een positief effect hebben op natuur en leefomgeving.

4.5.4 Hoe gaan we dat doen?

- In de Omgevingsvisie en in het Omgevingsplan worden de belangen van economie, natuur en leefomgeving integraal afgewogen.
- In gemeentelijk beleid en verordeningen worden de belangen van natuur, economie en leefomgeving zoveel mogelijk meegenomen en integraal afgewogen.
- In de Duurzaamheidsvisie formuleren we specifiek beleid om de duurzaamheid te bevorderen.

4.6 Leven in een Veilige omgeving

4.6.1 Wat willen we bereiken en waarom?

Veiligheid vormt een essentiële basis voor het welzijn en de ontwikkeling van de samenleving. Het creëert een omgeving waarin persoonlijke ontwikkeling, sociale stabiliteit en gezondheid kunnen gedijen.

Een veilige omgeving heeft meerdere economische voordelen:

Toeristische aantrekkings: Toeristen en bezoekers voelen zich aangetrokken tot veilige bestemmingen, in het bijzonder jonge gezinnen en senioren.

Woon- en vestingsklimaat: Een veilige omgeving is aantrekkelijk voor bedrijven en inwoners die een vestingsplaats of woonplaats zoeken. Dat biedt een competitief voordeel in de strijd om talent en ondernemerschap.

Gezondheid/ productiviteit: Een veilige omgeving vermindert stress en verhoogt het welbevinden wat leidt tot hogere productiviteit en minder ziektekosten.

4.6.2 Welke invloed hebben we?

We kunnen invloed uitoefenen op de veiligheid binnen onze gemeenschap door het voeren van een integraal veiligheidsbeleid en handhavingsbeleid. Daarnaast kan geïnvesteerd worden in een nauwe samenwerking met veiligheidsdiensten en het nemen van preventieve maatregelen ter voorkoming van incidenten. Verder kunnen we bijdragen aan het versterken van een gevoel van veiligheid onder de inwoners door bewustwordingscampagnes die de cohesie en de alertheid binnen de gemeenschap vergroten.

4.6.3 Wat gaan we doen?

In ons ruimtelijk beleid wegen we de belangen van economie, veiligheid en leefomgeving af. Dit omvat afwegingen over externe veiligheid, zoals het minimaliseren van risico's rondom industriële activiteiten en het transport van gevaarlijke stoffen en sociale veiligheid met programma's gericht op preventie van criminaliteit en overlast.

Gemeentelijk beleid en verordeningen bevatten een integrale aanpak die zowel de fysieke als sociale veiligheidsbelangen meeneemt. We zetten in op het versterken van samenwerking met bedrijven, onderwijs, verenigingen, hulpdiensten en de gemeenschap om een omgeving te creëren waar risico's beheersbaar zijn en waarin inwoners en ondernemers actief participeren in veiligheids- en preventieprojecten. Door de ontwikkeling van programma's die inzetten op het vergroten van sociale cohesie en de betrokkenheid bij veiligheidsbeleid streven we ernaar om samen met inwoners en ondernemers een duurzaam veilige leefomgeving te bevorderen.

Om de veiligheid binnen de gemeente Woensdrecht te verbeteren richt het beleid zich op de ontwikkeling en implementatie van een integraal veiligheids- en handhavingsbeleid dat alle aspecten van zowel de fysieke als sociale veiligheid omvat.

4.6.4 Hoe gaan we dat doen?

- In de Omgevingsvisie en in het Omgevingsplan worden de belangen van economie, veiligheid en leefomgeving integraal afgewogen.
- In gemeentelijk beleid en verordeningen worden de belangen van veiligheid, economie en leefomgeving zoveel mogelijk meegenomen en integraal afgewogen.
- In het integraal veiligheidsplan en in het handhavingsbeleid formuleren we specifiek beleid om de veiligheid te vergroten,

4.7 Aanzien hebben en vaardigheden kunnen tonen

4.7.1 Wat willen we bereiken en waarom?

In Woensdrecht streven we naar het creëren van een omgeving waar individuele ontplooiing en het tonen van vaardigheden centraal staan. Deze focus is economisch van groot belang aangezien de ontwikkeling van menselijk kapitaal essentieel is voor een bloeiende en concurrerende economie. Talentontwikkeling en onderwijs zijn hierbij de sleutels tot succes. Het gaat niet alleen om het verwerven van vaardigheden maar ook om het bieden van kansen voor mensen om deze vaardigheden te benutten en te laten zien. Dit leidt tot diverse economische voordelen:

Economische specialisatie: Het ontwikkelen van specifieke vaardigheden kan leiden tot specialisatie in bepaalde sectoren, zoals technologie, waar Woensdrecht een voortrekkersrol kan spelen.

Economische diversificatie: Tegelijkertijd zorgt een breed scala aan vaardigheden ervoor dat onze economie divers en veerkrachtig blijft waardoor we beter bestand zijn tegen economische schommelingen.

Vestingsklimaat: Beschikbaarheid van geschikt personeel is een essentiële vestingsfactor voor bedrijven.

Arbeidskansen: Investing in talentontwikkeling en onderwijs vergroot de arbeidskansen van inwoners, wat de sociale veerkracht vergroot en afhankelijkheid van sociale voorzieningen verkleint.

4.7.2 Welke invloed hebben we?

We kunnen ons richten op het bevorderen van onderwijsprogramma's en initiatieven die in lijn zijn met de economische behoeften van onze gemeente. Daarnaast is het mogelijk om stimuleringsbeleid te ontwikkelen dat bedrijven aanmoedigt om te investeren in de opleiding en ontwikkeling van hun werknemers, bijvoorbeeld door het aanbieden van subsidies of het faciliteren van partnerschappen tussen het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen.

Door samenwerking met onderwijsinstellingen, trainingscentra en bedrijven kunnen we ervoor zorgen dat de vaardigheden die worden ontwikkeld relevant blijven voor de huidige en toekomstige arbeidsmarkt. Door te investeren in goede bereikbaarheid van onderwijsinstelling kunnen jongeren beter in staat worden gesteld om vaardigheden te ontwikkelen en te ontplooiën.

4.7.3 Wat gaan we doen?

We werken samen met onderwijsinstellingen en bedrijven als het gaat om het aantrekken, ontwikkelen en behouden van talent in de arbeidsregio.

4.7.4 Hoe gaan we dat doen?

- Onderwijsinstellingen en bedrijven werken samen aan een onderwijsbeleid dat zich richt op het versterken van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt door samenwerking met lokale bedrijven, onderwijsinstellingen en overige stakeholders te bevorderen en te investeren in levenslang leren en loopbaanontwikkeling voor alle inwoners. Daar waar nodig faciliteren wij deze samenwerking.
- We zetten continu in op goede bereikbaarheid van onderwijsinstellingen, zowel binnen als buiten onze gemeentegrenzen en op studentenhuisvesting.

4.8 Ruimte voor creativiteit en ideeën hebben

4.8.1 Wat willen we bereiken en waarom?

In Woensdrecht is het stimuleren van creativiteit en innovatie cruciaal, met name binnen het onderhoudscluster voor de luchtvaart. De nadruk op creativiteit en innovatie is niet enkel een kwestie van culturele verrijking; het is een strategische economische keuze.

In een wereld waar technologische ontwikkelingen en mondiale concurrentie steeds sneller gaan is het vermogen om te innoveren en unieke oplossingen te bieden essentieel voor economisch succes. Door focus op talentontwikkeling en onderwijs creëren we een basis voor duurzame groei en concurrentievoordeel.

Dit levert diverse economische voordelen op:

Versterking van sleutelsectoren: Door innovatie in de luchtvaart en aanverwante sectoren te stimuleren versterken we onze concurrerende positie als in deze nichesector.

Aantrekken bedrijven en talent: Een omgeving die innovatie en creativiteit bevordert trekt niet alleen nieuwe bedrijven aan maar ook hooggekwalificeerd talent dat essentieel is voor de groei van gespecialiseerde sectoren.

Essentieel voor specialisatie: Innovatie en creativiteit zijn essentieel voor de ontwikkeling van kennis en technieken, wat een grote rol speelt in hoog technologische industrien zoals de luchtvaartsector.

Samenwerking en netwerken: Inspanningen in creativiteit en innovatie openen deuren voor internationale samenwerking, uitwisseling van kennis en investeringen wat leidt tot verdere groei en ontwikkeling.

4.8.2 Welke invloed hebben we?

Als aandeelhouder in Aviolanda stimuleren we innovatie en creativiteit in de luchtvaart en aanverwante sectoren.

4.8.3 Wat gaan we doen?

We richten ons in het bijzonder op het versterken van de vaardigheden en talenten die essentieel zijn voor de luchtvaartsector. We ontwikkelen plannen om innovatie en creativiteit binnen Aviolanda te stimuleren en spelen een faciliterende rol bij het creëren van een omgeving die bevorderlijk is voor onderwijs en onderzoek in de luchtvaartsector. We zetten in op het versterken van civiele en militaire samenwerkingen, het bouwen van netwerken binnen de luchtvaartindustrie en op een campusontwikkeling

4.8.4 Hoe gaan we dat doen?

- Het ondernemingsplan voor Businesspark Aviolanda vormt de basis voor het verwezenlijken van de doelstellingen van Aviolanda Woensdrecht.
- We zijn partner in het vroegtijdig interesseren van jongeren voor de techniek- en luchtvaartsector via het basisonderwijs en het beroepsgericht VMBO in onze gemeente en de regio.

4.9 Economisch beleid

Economische beleid wordt gevoerd door de inzet van een groot aantal beleidsinstrumenten. Een groot deel van economisch beleid wordt gevoerd in ons omgevingsbeleid, sociaal beleid, belastingenbeleid en bij de aanleg van infrastructuur. Op een aantal onderdelen voeren we specifiek economisch beleid omdat ondernemers, inwoners of bezoekers een specifieke behoefte hebben of omdat het de gemeente een competitief voordeel oplevert.

In bijlage II 'Structuur economisch beleid' is een overzicht opgenomen van de thema's waarop Woensdrecht specifiek beleid voert en hoe dit beleid in verschillende plannen en programma's wordt uitgewerkt.

5. Aviolanda

5.1 Inleiding

Aviolanda is een Aerospace & Defence cluster in Woensdrecht met een unieke samenwerking tussen civiele en militaire luchtvaartsectoren. Het fungeert als een innovatiehub waar onderwijs, bedrijfsleven, en defensie samenkomen op een campusachtige setting. Gericht op onderhoud, reparatie, revisie en upgrade-activiteiten, speelt Aviolanda een cruciale rol in het versterken van de economische en technologische positie van de regio.

Door het bundelen van krachten tussen diverse stakeholders, waaronder onderwijsinstellingen, overheidsorganen en bedrijven in de luchtvaartindustrie streeft Aviolanda naar het creëren van synergiën die innovatie bevorderen, duurzame groei stimuleren en nieuwe kansen bieden voor talentontwikkeling binnen het Aerospace Cluster Woensdrecht.

5.2 Strategie en aanpak

Het Aerospace Cluster in de gemeente Woensdrecht ondergaat een nieuwe groeifase waarin nog meer inzet zal worden op de vorming van een Aerospace & Defence campus. Deze ontwikkeling wordt gevoed door de toenemende samenwerking tussen civiele en militaire partners die gezamenlijk werken aan initiatieven op het gebied van onderwijs, mobiliteit, huisvesting, personeelsuitwisseling en faciliteiten op het cluster.

Aviolanda heeft een nieuw ondernemingsplan geformuleerd in samenspraak met haar aandeelhouders terwijl Defensie in samenwerking met het rijksvastgoedbedrijf bezig is met een revitaliseringsplan voor de luchtmachtbasis. Deze initiatieven zijn erop gericht om het cluster toekomstbestendig te maken, het ecosysteem verder te versterken en nieuwe kansen te creëren voor het gehele cluster.

Om het potentieel van het Aerospace Cluster volledig te benutten is het essentieel om te begrijpen wat de aantrekkelijkheid van het gebied beïnvloedt voor studie, werkgelegenheid en de algehele vestiging rond Aviolanda. Daarom is een onderzoek uitgevoerd naar de factoren die van invloed zijn op de aantrekkelijkheid van het Aerospace Cluster. Het onderzoek benadrukt de noodzaak om de bereikbaarheid, huisvesting en algemene leefbaarheid te verbeteren omdat dit essentiële factoren zijn om een stimulerende omgeving te creëren voor studenten, werknemers en het defensiepersoneel. De inzichten uit het onderzoek bieden een basis voor het nemen van gerichte maatregelen die bijdragen aan het realiseren van Aviolanda's ambities.

5.3 Ondernemingsplan Businesspark Aviolanda

Het ondernemingsplan voor Businesspark Aviolanda vormt de basis voor het verwezenlijken van de doelstellingen van het Aerospace & Defence cluster in Woensdrecht. Dit plan is opgesteld met een duidelijke focus op de ontwikkeling van het cluster door het stimuleren van samenwerking tussen civiele en militaire sectoren, het bevorderen van innovatie, en het versterken van het onderwijs- en opleidingsaanbod binnen de regio. Het plan legt een sterke nadruk op het creëren van een geïntegreerde campusomgeving die onderwijsinstellingen, bedrijven in de luchtvaartindustrie, en defensie samenbrengt, met als doel synergiën te creëren die bijdragen aan duurzame groei en innovatie.

Het ondernemingsplan identificeert vier cruciale ontwikkelingspaden (Roadmaps) die richting geven aan de toekomstige groei en ontwikkeling van het cluster:

- Business development:** Dit pad focust op het aantrekken en faciliteren van MRO&U bedrijven, het stimuleren van business development en acquisitie, en het ondersteunen van innovatie en marketing & communicatie. Het doel is om een sterk en concurrerend cluster te bouwen dat internationaal erkend wordt voor zijn kwaliteit en expertise.
- Samenwerking:** De nadruk ligt op het coördineren en afstemmen van capaciteiten en expertise tussen de civiele en militaire sectoren, het bevorderen van spin-off en spin-in activiteiten en het creëren van een gezamenlijke propositie die de gehele cluster ten goede komt.
- Human Capital:** Dit omvat het ontwikkelen van programma's en initiatieven gericht op talentontwikkeling, het verbinden van onderwijs met de industriebehoefte en het waarborgen van een continue instroom van gekwalificeerd personeel binnen het cluster.
- Vastgoed en assets:** Hierbij wordt gefocust op het bieden van geschikte huisvesting voor bedrijven, het ontwikkelen van een ruimtelijke en functionele visie voor het cluster, en het implementeren van duurzaamheidsinitiatieven.

5.4 Vestigingsfactoren

De aantrekkelijkheid van Woensdrecht en omgeving als vestigingsplaats voor bedrijven, werknemers, studenten en defensiepersoneel is essentieel voor de realisatie van de ambities binnen het Aerospace & Defence cluster. Het ondernemingsplan benadrukt daarom het belang van het optimaliseren van de vestigingsfactoren, welke direct bijdragen aan het versterken van het cluster. Deze factoren omvatten bereikbaarheid, huisvesting, en de algemene leefomgeving, en zijn geïdentificeerd als sleutelcomponenten voor het aantrekken van talent en het stimuleren van innovatie binnen het cluster.

Bereikbaarheid: Om een centraal punt in de Aerospace & Defence sector te blijven, erkent het ondernemingsplan de noodzaak om de bereikbaarheid van Aviolanda te verbeteren. Dit houdt niet alleen de fysieke toegankelijkheid via wegen en openbaar vervoer in, maar ook de digitale connectiviteit. Efficiënte en betrouwbare verbindingen zijn cruciaal voor de dagelijkse operaties, alsook voor de positie van het cluster binnen nationale en internationale netwerken.

Huisvesting: Het aanbieden van kwalitatieve en betaalbare huisvesting is een belangrijke factor om professionals, studenten en personeel aan te trekken en te behouden. Het plan voorziet in de ontwikkeling van passende woon- en verblijfsmogelijkheden die aansluiten bij de behoeften en voorkeuren van de diverse doelgroepen binnen het cluster. Dit omvat zowel tijdelijke als permanente huisvestingsopties, variërend van studentenhuisvesting tot woonruimte voor gezinnen.

Leefomgeving: De kwaliteit van de leefomgeving binnen en rondom Aviolanda heeft een significante invloed op de welzijn en tevredenheid van de mensen die er werken en leren. Het plan onderstreept het belang van het creëren van een aantrekkelijke, veilige en stimulerende omgeving, met toegang tot groen, recreatievoorzieningen, winkels, en culturele en sociale activiteiten. Dit draagt niet alleen bij aan het welzijn van de huidige bewoners en werknemers, maar maakt Aviolanda ook aantrekkelijker voor toekomstige talenten.

Business to Business: Er liggen sterke koppelkansen tussen het Aerospace cluster en bedrijven die als toeleverancier voor de luchtvaart cluster kunnen fungeren.

5.5 Uitvoeringsprogramma Aviolanda

De gemeente Woensdrecht speelt een belangrijke rol bij de uitvoering van het ondernemingsplan, met name op het gebied van vestigingsfactoren. De gemeente neemt binnen de uitvoering van het ondernemingsplan deel in aan aantal werkgroepen die zich richten op:

Bereikbaarheid: Het optimaliseren van openbaar vervoerverbindingen, het verbeteren van de infrastructuur voor zowel voetgangers als fietsers.

Huisvesting: Uitwerking van initiatieven om een breed scala aan huisvestingsopties te bieden voor studenten, werknemers en defensiepersoneel. Dit betreft onder meer de bouw van nieuwe wooncomplexen, de renovatie van bestaande gebouwen en het faciliteren van tijdelijke woonruimtes die aansluiten bij de diverse behoeften van de gemeenschap.

6. Toerisme en recreatie

6.1 Inleiding

In de eerdere hoofdstukken van deze visie is het belang van recreatie voor de economie en de lokale gemeenschap uitgelicht. Woensdrecht en omstreken heeft een grote verscheidenheid aan natuurlijke schoonheden, culturele erfgoederen en een rijke historische achtergrond. De verhalen die hier over verteld worden zijn een essentiële bindende factor voor de Woensdrechtse gemeenschap en vormen een belangrijke basis voor samenwerking met onze Vlaamse, Zeeuwse en Brabantse buren. Bovendien biedt het kansen voor een sterke recreatieve sector waar zowel bewoners als bezoekers profijt van hebben.

6.2 Strategie en aanpak

Door ons te focussen op onze unieke punten zetten we in op een onderscheidende toeristische sector die onze identiteit weerspiegelt en ondersteunt. We benoemen doelgroepen die aansluiten bij deze unieke punten en richten ons toeristisch beleid op de beleving van die doelgroepen. Onze toeristische aanpak richt zich vervolgens op het identificeren en benutten van toeristische knooppunten. Afhankelijk van de behoefte ontwikkelen we een gebiedsvisie. Centraal in onze toeristische aanpak staan de Brabantse Wal, Unesco Geopark Schelde Delta en Grenspark Kalmthoutse Heide. Unieke natuurgebieden die uitstekende mogelijkheden bieden voor natuurbeleving, recreatie en educatie. De rijke geschiedenis, gecombineerd met de diverse landschappen, biedt een breed scala aan activiteiten die kunnen worden ontwikkeld om de toeristische aantrekkelijkheid te vergroten. In de gebiedsvisie(s) worden ecologische, culturele, toeristische en recreatieve waarden gecombineerd.

6.3 Unieke punten voor toerisme en recreatie

Woensdrecht zet in op drie unieke punten (paragraaf 3.2.3) die de basis vormen voor ons economisch beleid en ons toeristisch/recreatief beleid. In de volgende paragrafen duiken we dieper in elk van deze unieke punten en hun toegevoegde waarde voor toerisme en recreatie.

6.3.1 Luchtvaart, Aviolanda en Vliegbasis

In het hart van Woensdrecht ligt een rijke traditie van luchtvaart en innovatie. De geschiedenis van Aviolanda en de Vliegbasis Woensdrecht vertelt een verhaal van technologische vooruitgang, educatieve groei en fascinatie voor de luchtvaart. Dat maakt het enerzijds een ideale bestemming voor gezinnen met kinderen en aan de andere kant juist voor luchtvaartliefhebbers en luchtvaartprofessionals. Woensdrecht ziet kansen voor de volgende toeristische mogelijkheden:

- Educatief toerisme:** Activiteiten gericht op het leren over de geschiedenis en technologie van de luchtvaart. Het luchtvaartmuseum Wings over Woensdrecht maakt hier onderdeel van uit.
- Industrieel toerisme:** Bezoeken aan luchtvaartfaciliteiten en bedrijven, mogelijk met rondleidingen en demonstraties.
- Evenementen:** Organisatie van evenementen en tentoonstellingen die de luchtvaartgeschiedenis en -innovaties van Woensdrecht benadrukken.

6.3.2 Bosrijke natuurlijke omgeving met bijzondere landschapselementen

Gelegen op de Brabantse Wal en binnen het Unesco Geopark Schelde Delta en Grenspark Kalmthoutse Heide biedt de gemeente Woensdrecht veel mogelijkheden voor rust, beleving, verkenning en avontuur. Met uitgestrekte bossen, heidevelden en glooiende heuvels is de omgeving ideaal voor wandel- en fietsactiviteiten en als een oase van rust en schoonheid biedt het een unieke kans aan bezoekers om te ontsnappen aan de drukte van het dagelijks leven. Woensdrecht ziet kansen voor de volgende toeristische mogelijkheden:

- Fiets- en Wielertoerisme:** Activiteiten voor recreatiefwandelen, fietsen, sportief fietsen en topsport.
- Ontspanning:** Activiteiten die gericht zijn op ontspanning en welzijn in de natuurlijke omgeving.
- Natuureducatie:** Activiteiten om de natuur en het landschap te verkennen en te begrijpen.

6.3.3 Grensgemeente

Als grensgemeente bevindt Woensdrecht zich op een uniek culturele kruispunt. De ligging biedt een rijke mix van culturen en geschiedenis die samen een levendig en divers cultureel landschap vormen. Dit maakt Woensdrecht tot een aantrekkelijke bestemming voor hen die geïnteresseerd zijn in cultureel toerisme en historische ontdekkingen. Woensdrecht ziet kansen voor de volgende toeristische mogelijkheden:

Cultureel toerisme: Beleven en ontdekken van de rijke culturele mix die voortkomt uit de ligging van Woensdrecht als grensgemeente.

Historisch toerisme Verkennen van de diverse en boeiende geschiedenis van de regio, van lokale tradities tot grensoverschrijdende verhalen. Het herdenken van het oorlogsverleden van onze gemeente in de vorm van de Slag om de Schelde én de realisatie van een Bezoekerscentrum 'Brabantse Wal' nabij de oorlogsbegraafplaatsen in Bergen op Zoom vormen hierbij belangrijke thema's.

Evenementen: Deelnemen aan activiteiten die de unieke geografische en culturele positie van Woensdrecht benadrukken zoals gezamenlijke evenementen met naburige gemeenten.

6.4 Doelgroepen

Een effectieve toeristische strategie gaat niet alleen over het promoten van wat we te bieden hebben maar ook over het herkennen van wie we kunnen bedienen. Dat stelt ons in staat om dieper in te gaan op de specifieke behoeften en interesses van verschillende groepen waardoor we een meer gepersonaliseerde en gedenkwaardige ervaring kunnen bieden. Ook voorkomt het dat we ons richten op doelgroepen of activiteiten die bijvoorbeeld niet passen binnen onze waarden, kenmerken of leefomgeving. Woensdrecht wil zich focussen op de volgende doelgroepen:

1. Gezinnen (met een voorliefde voor natuur, buitenleven en educatie)

Focus: Gezinnen die enthousiast zijn over activiteiten in de buitenlucht en een interesse hebben in de natuurlijke omgeving en (licht) educatieve elementen.

Activiteiten: Natuurverkenning, gezinsvriendelijke wandel- en fietsroutes, bezoeken aan parken en natuurgebieden, activiteiten zoals vogels kijken, natuurworkshops en vliegtuigen kijken.

Reden focus: Woensdrecht biedt gezinnen de kans om samen te genieten van de veilige, natuurlijke omgeving terwijl ze leren over de lokale flora en fauna. Als spannende aanvulling kan worden ingezet op een bezoek aan de vliegtuigspotplek/Vliegbasis en het luchtvaartmuseum. De exploitatie van Avonturenpark De Tovertuin zal een autonome aantrekkende werking hebben op de doelgroep en biedt veel koppelkansen op zowel lokaal als regionaal niveau.

2. Natuurliefhebbers

Focus: Individuen en groepen die geïnteresseerd zijn in het verkennen van de natuur via wandelen, fietsen, en natuurfotografie.

Activiteiten: Uitgestippelde wandel- en fietsroutes, natuurfotografie workshops, en ecotoeristische ervaringen.

Reden focus: De natuurlijke landschappen van Woensdrecht zijn ideaal voor deze activiteiten waardoor bezoekers op een actieve manier de unieke natuurlijke schoonheid van de regio kunnen ervaren.

3. Senioren

Focus: Oudere bezoekers die geïnteresseerd zijn in rustige, verrijkende ervaringen met nadruk op natuur, cultuur, en geschiedenis.

Activiteiten: Toegankelijke culturele tours, rustige wandel- en fietstochten, bezoeken aan historische sites en lokale kunstgalerijen.

Reden Focus: Deze doelgroep waardeert de rustige en informatieve aspecten van Woensdrecht, wat zorgt voor een ontspannen ervaring. Op korte afstand zijn verschillende interessante cultuurhistorische activiteiten te ondernemen.

4. Sportieve fietsers

Focus: Fietsers die op zoek zijn naar sportieve en uitdagende fietservaringen.

Activiteiten: Uitdagende wielerroutes, georganiseerde fietsevenementen en -wedstrijden, trainingmogelijkheden op gevarieerd terrein.

Reden focus: Met de gevarieerde landschappen en de aanwezigheid van uitstekende fietsinfrastructuur en wielercultuur is Woensdrecht de ideale plek voor sportieve fietsers die hun grenzen willen verleggen.

6.5 Recreatieve knooppunten

De kern van onze toeristische strategie is een aantal centrale plekken te benoemen die kunnen dienen als recreatief knooppunt. Recreatieve knooppunten zijn gelegen aan knooppuntenroutes voor fietsers, wandelaars, ruiters en mountainbikers. Er is voldoende (gratis) parkeergelegenheid, informatie over de omgeving, natuur en de routes en er is een horecagelegenheid (in de buurt).

Dit verhoogt de kwaliteit van de bezoekerservaring en draagt bij aan de bouw van een sterke en herkenbare identiteit. Tegelijkertijd biedt de focus op toeristische knooppunten ons de kans om bezoekersstromen en de effecten op de omgeving te beheren en beheersen.

Afhankelijk van de behoefte wordt voor een toeristische knooppunt een gebiedsvisie opgesteld waarbij de genoemde doelgroepen, en hun specifieke wensen en behoeften, centraal staan. Voor de volgende toeristische knooppunten wordt een visie opgesteld:

6.5.1 Volksabdij Ossendrecht

Gelegen in het Grenspark Kalmthoutse Heide is De Volksabdij een belangrijk startpunt om het glooiende landschap van de Brabantse Wal te verkennen. Het is een wandelgebied waar zowel de beginnende als geoefende wandelaar aan zijn trekken komt. Er zijn verschillende mountainbikeroutes én de grote verbindingsslus. We willen de Volksabdij ontwikkelen tot een wielers- en wandelpoort met faciliteiten voor dag- en verblijfsactiviteiten.

Functie: biedt als officiële natuurpoort toegang tot het bosrijke gebied rondom de Volksabdij en de Kalmthoutse heide.

Ligging: zie bijlage I

Perspectief: opstellen gebiedsvisie

6.5.2 Staartse duinen/Hippisch Centrum 'Wolfshoeve' gebied rondom de Wolfshoeve

Het gebied rondom Staartse duinen en het hippisch centrum in Huijbergen bieden toegang tot de Kalmthoutse Heide op het Nederlandse deel. Er zijn voorzieningen getroffen om het gebied beter toegankelijk te maken.

Functie: biedt recreatie op Staartse duinen en manege 'De Wolfshoeve', geeft toegang tot de Kalmthoutse heide.

Ligging: zie bijlage I

Perspectief: volgen van ontwikkelingen

6.5.3 Mattemburg

Mattemburg is een landgoed gelegen op een plaats waar de hoge zandgronden over gaan in de veel jongere zeekleigronden. De geschiedenis van Landgoed Mattemburg voert terug naar de tijd van de Franse overheersing. Het gebied wordt gebruikt als start van verschillende wandel en fietsroutes en de villa, de orangerie en het landgoed kunnen bezocht worden.

Functie: landgoed, horeca en uitvalsbasis voor wandel- en fietsroutes.

Ligging: zie bijlage I

Perspectief: volgen van ontwikkelingen

6.5.4. Moretusbos Ravenhof

Het gebied is een oud parkbos aangelegd in de late barokstijl. Met rechte lijnen, geometrische vormen, lanen en doorkijkjes, doet het bos denken aan de tuinen van Versailles. De oude kasteeltuin met fruitmuur en tuinhuis in Ravenhof is een leuke verrassing tijdens je wandeling door dit historisch bos. Wil je verder wandelen, dan kun je ook de grens over naar het Moretusbos. Voor rolstoelen en kinderwagens is er een verhard pad.

Functie: landgoed, horeca en uitvalsbasis voor wandel- en fietsroutes.

Ligging: zie bijlage I

Perspectief: volgen van ontwikkelingen

6.6 Wandel, fiets- en wielervisie

Woensdrecht is ideaal gepositioneerd om een koploper te zijn in het promoten van wielersport en gebruik van de fiets in het algemeen. Woensdrecht beschikt over een aanzienlijke fiets- en wielerinfrastuctuur en een zeer actieve wielergemeenschap. De gemeente heeft zich in de loop der jaren verschillende keren bewezen als wielertopsportgemeente en haar imago kunnen uitbouwen. Vooruitkijkend streven we ernaar deze reputatie verder uit te bouwen en te versterken. Door ons te richten op het bevorderen van gebruik van de fiets door specifieke doelgroepen én onze inwoners bouwen we verder aan een sterk fiets- en wielermark.

De technologische ontwikkelingen van de afgelopen jaren hebben de fiets getransformeerd tot een veelzijdig en efficiënt alternatief vervoermiddel, wat perfect aansluit bij de ambities van Woensdrecht om een voortrekkersrol te spelen. Verbeteringen in fietsinfrastructuur, zoals de aanleg van snelfietsroutes en de ontwikkeling van e-bikes, vergroten de toegankelijkheid en het bereik van de fiets als dagelijks vervoermiddel. Woensdrecht zet in op het integreren van groene mobiliteitsoplossingen, zoals e-bikes en slimme/snelle fietspaden die de efficiëntie, veiligheid én het plezier van fietsen verhogen.

Door te investeren in veilige, snelle en aantrekkelijke routes die verschillende delen van de gemeente en daarbuiten met elkaar verbinden moedigen we een gezonde levensstijl aan onder onze doelgroepen. Dit gaat hand in hand met het creëren van een inclusieve gemeenschap waarin iedereen, ongeacht leeftijd of vaardigheidsniveau, kan genieten van fietsen als recreatie, sport, of vervoersmiddel. Het streven is om een sterke, verbonden gemeenschap in stand te

houden rondom de fiets- en wielersport, waarbij lokale bedrijven, scholen, en verenigingen betrokken zijn bij het promoten en ondersteunen van fietsactiviteiten.

We zullen onze infrastructuur zowel praktisch als recreatief blijven verbeteren door knooppunten te identificeren, te ontwikkelen en te verbinden. Dit omvat zowel lokale als regionale netwerken, waarbij we streven naar naadloze verbindingen die de bereikbaarheid en het gebruiksgemak voor alle gebruikers vergroten. Het is ons doel om een netwerk te creëren dat niet alleen de fietser dient maar ook aansluit op andere vormen van duurzaam vervoer en wandelpaden, om zo een volledig geïntegreerd en toegankelijk mobiliteitssysteem te bieden.

Woensdrecht heeft de wens om de fiets zoveel mogelijk te integreren met andere vormen van duurzaam vervoer. Gebruik van (elektrische) fiets moet in Woensdrecht een volwaardig alternatief kunnen bieden voor gebruik van de auto, zeker in combinatie met andere duurzame oplossingen. Dit gaat hand in hand met ons streven naar een verbeterd vestigingsklimaat.

Evenementen die ons imago als een vooraanstaande wandel, fiets- en wielergemeente bevorderen zullen onze ondersteuning genieten. We focussen hierbij op de kwaliteit van deze evenementen, met speciale aandacht voor duurzaamheid, toegankelijkheid en de promotie van onze unieke kenmerken. De schaal van de evenementen en het draagvlak binnen onze gemeenschap zijn hierbij cruciale factoren.

De fiets- en wielercultuur binnen Woensdrecht zal verder worden bevorderd door het ondersteunen van initiatieven en het aanmoedigen van ambassadeurs die deze passie delen en uitdragen.

6.7 Uitvoeringsprogramma toerisme en recreatie

Om onze visie op toerisme en recreatie effectief te realiseren ontwikkelt het college een uitvoeringsprogramma toerisme en recreatie. Dit programma zal concrete actiepunten en projecten bevatten die gericht zijn op de uitvoering van ons beleid voor toerisme en recreatie. De volgende onderdelen zijn essentieel voor het bereiken van onze doelstellingen en worden verder uitgewerkt in dit uitvoeringsprogramma:

- Promotie luchtvaart:** Het benutten van de potentie voor educatief en industrieel toerisme gerelateerd aan Aviolanda en de Vliegbasis Woensdrecht, inclusief activiteiten zoals rondleidingen en evenementen die de luchtvaart-geschiedenis en -innovaties benadrukken.
- Recreatieve infrastructuur:** Verbetering en uitbreiding van wandel- en fietspaden, met specifieke aandacht voor de integratie met recreatieve knooppunten.
- Bevordering cultuurhistorie:** Het ontwikkelen van programma's en evenementen die de rijke culturele en historische erfenis van Woensdrecht als grensgemeente belichten, met nadruk op grensoverschrijdende samenwerking.
- Doelgroepaanpak:** Uitwerken van gerichte benaderingen voor gezinnen, natuurliefhebbers, senioren en sportieve fietsers met activiteiten en voorzieningen die aansluiten op hun specifieke interesses en behoeften.
- Recreatieve knooppunten:** Opstellen van gebiedsvisies (afhankelijk van de behoefte) voor een recreatief knooppunt (6.5) die zal dienen als basis voor de ontwikkeling en verbinding van de gebieden.
- Haalbaarheidsstudie snelfietspad:** Uitvoeren van een studie naar de aanleg van een snelfietspad om de toegankelijkheid en het bereik van de fiets als dagelijks en recreatief vervoermiddel te vergroten.

- Samenwerking/partnerschappen:** Versterken van de samenwerking met lokale ondernemers, natuurbeheerders, culturele instellingen en naburige gemeenten voor de gezamenlijke promotie en ontwikkeling van de regio, bijvoorbeeld Brabantse Wal en Grenspark Kalmthoutse Heide. Het uitnutten van T&R als economische entiteit voor verblijf en recreatie in relatie tot UCI BikeCityLabel.
- Wandel, fiets en wielervedplan:** Opstellen en uitvoeren van actieplannen om de fiets- en wielervedcultuur in Woensdrecht verder te bevorderen door het verbeteren van infrastructuur, het organiseren van evenementen, en het stimuleren van gemeenschapsbetrokkenheid.
- Geopark:** De Brabantse wal en de Kalmthoutse heide zijn beide gelegen binnen het Unesco Geopark 'Schelde Delta'. Woensdrecht werkt met een groot aantal partners mee aan de ontwikkeling van dit internationaal erfgoed.

7. Detailhandel, horeca en voorzieningen

7.1 Inleiding

De gemeente Woensdrecht heeft de afgelopen jaren een consequent detailhandel- en voorzieningenbeleid gevoerd en wil dit beleid ook de komende jaren voortzetten. Daarom wordt de strategie die in 2016 is ingezet overgenomen in de voorliggende visie.

7.2 Strategie en aanpak

Binnen het detailhandel- en voorzieningenbeleid van de gemeente Woensdrecht staat clustering centraal: het concentreren van commerciële en maatschappelijke activiteiten in de kernen om zo levendige en aantrekkelijke winkelgebieden te creëren. Deze aanpak wordt ook gehanteerd bij markten en standplaatsen, waarbij het streven is om deze te centraliseren als aanvulling op het bestaande winkelaanbod.

De aanpak richt zich op de unieke karakteristieken en kansen van elke kern, met als doel het optimaliseren van hun economische en sociale functies. Per kern is een clustergebied aangewezen en die gebieden zijn door vertaald in bestemmingsplannen (per 1 januari 2024 zijn dat omgevingsplannen geworden).

Dat betekent dat bepaalde voorzieningen alleen toegestaan zijn in de aangewezen clustergebieden en dat het omgevingsplan bepalend is bij het voeren van detailhandel en voorzieningenbeleid.

De gemeente Woensdrecht benadrukt het belang van standplaatsen en markten als aanvulling op het bestaande detailhandels- en voorzieningenaanbod. Standplaatsen en markten worden gezien als essentiële elementen die bijdragen aan het voorzieningenniveau. Ze bieden producten en diensten die niet altijd beschikbaar zijn in traditionele winkels, vaak omdat er geen economisch draagvlak is voor een permanent verkooppunt. Standplaatsen en markten brengen een unieke vorm van levendigheid en beweging in de openbare ruimtes van de gemeente met zich mee, wat het bestaande voorzieningenaanbod kan versterken.

We creëren niet alleen een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Op het gebied van het fysiek domein besteden we aandacht aan de kwaliteit en inrichting van de openbare ruimte en we streven naar een goede bereikbaarheid van de voorzieningen.

7.3 Typologie per kern

Ons beleid legt de nadruk op het benutten van unieke kansen en karakteristieken van elke kern om een levendig en aantrekkelijk winkel- en voorzieningenaanbod te creëren. De visie en aanpak per kern worden hieronder uiteengezet. De basis voor het beleid per kern en het aanwijzen van clustergebieden is gelegd in de detailhandelsvisie in 2016.

7.3.1 Hoogerheide

Hoogerheide fungeert als het winkelhart van de gemeente en biedt een breed scala aan voorzieningen en winkels. Met een strategische ligging en een rijk aanbod dat zowel dagelijkse als niet-dagelijkse behoeften dekt, positioneert Hoogerheide zich als een centrum met een sub-regionale functie. De ontwikkelingskansen liggen in het verder concentreren van het winkelaanbod, kwaliteitsverbetering en het stimuleren van multifunctionele functies waar winkelen, diensten en recreëren samenkomen. Bij de herinrichting van het Lucasplein wordt een relatie c.q. verbinding gelegd met het Raadhuisplein.

Functie: Regionaal verzorgingscentrum.

Verzorgingsgebied: Gemeente Woensdrecht en omgeving.

Perspectief: Uitbreiding van de recreatieve en toeristische functie, samen met versterking van de lokale identiteit door unieke winkels en horeca.

7.3.2 Huijbergen

Huijbergen is karakteristiek door zijn kleinschaligheid en gerichtheid op de lokale gemeenschap. De kern biedt basisvoorzieningen en dient als ontmoetingspunt voor inwoners. De nadruk ligt op het behouden van de leefbaarheid door het behoud van basis voorzieningen en het stimuleren van lokale evenementen.

Functie: Lokale verzorgingskern met een focus op gemeenschapsfunctie.

Verzorgingsgebied: Inwoners van Huijbergen.

Perspectief: Behoud van basisvoorzieningen is cruciaal, naast het benutten van toeristische kansen.

7.3.3 Ossendrecht

Ossendrecht combineert een sterk lokaal gerichte functie met enige regionale aantrekkingskracht, mede dankzij de nabijheid van de Belgische grens. Het biedt een divers aanbod van dagelijkse en niet-dagelijkse goederen en diensten, met specifieke kansen voor toerisme en recreatie.

Functie: Gemengde lokale en regionale verzorgingsfunctie.

Verzorgingsgebied: Inwoners en bezoekers uit de regio en nabijgelegen Belgische gebieden.

Perspectief: Versterking van het winkelaanbod en verbetering van de openbare ruimte om leegstand tegen te gaan en toerisme te bevorderen.

7.3.4 Putte

Putte wordt gekenmerkt door zijn unieke ligging aan de Belgische grens, wat het dorp een specifieke en bijzondere verzorgingsfunctie geeft. Met een hoge koopkrachttoevloeiing, met name van Belgische consumenten, vervult Putte een cruciale rol in het regionale winkellandschap. De gemeente streeft naar het behoud van het volledige voorzieningenaanbod, met een focus op het tegengaan van leegstand en het invullen van leegstaande panden binnen de clustergebieden.

Functie: Uniek grensoverschrijdend winkelgebied.

Verzorgingsgebied: Inwoners van Putte, regionale en Belgische grensregio.

Perspectief: Behoud van het volledige voorzieningenaanbod, inzetten op het tegengaan van leegstand, en het stimuleren van grensoverschrijdende samenwerking en toerisme.

7.3.5 Woensdrecht

Woensdrecht heeft een bescheiden en gespecialiseerd aanbod dat voornamelijk gericht is op niet-dagelijkse voorzieningen. De kern is ruimtelijk bijna versmolten met Hoogerheide, en er is een duidelijke voorkeur om geen uitbreiding of intensivering van het winkelaanbod te realiseren. De toekomstige ontwikkelingen zullen zich vooral richten op de transformatie van het winkelgebied naar zorg- en woonfuncties, waarbij de gemeente een faciliterende rol speelt.

Functie: Kern met gespecialiseerd aanbod gericht op niet-dagelijkse voorzieningen.

Verzorgingsgebied: Inwoners van Woensdrecht en nabije kernen.

Perspectief: Geen uitbreiding van het winkelaanbod. Focus op het beter benutten van het Dorpsplein en het stimuleren van lokale evenementen.

7.4 Uitvoeringsprogramma economie

Om ons detailhandel- en voorzieningenbeleid effectief uit te voeren ontwikkelt het college een uitvoeringsprogramma economie. Dit programma zal concrete actiepunten en projecten omvatten die gericht zijn op het uitvoeren van het detailhandel- en voorzieningenbeleid. De volgende onderdelen zijn cruciaal voor de realisatie van onze doelen en worden uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma:

- Samenwerking:** De basis voor de uitvoering van ons economisch beleid is de samenwerking met ondernemers en een goed beeld van hun wensen en behoeften.
- Infrastructuur:** Verbeteren van de fysieke infrastructuur rond en in onze winkelgebieden om toegankelijkheid en beleving te optimaliseren. Dit omvat ook het ontwikkelen van voldoende en toegankelijke parkeergelegenheden.
- Clustering:** Voortzetten van de clustering van winkels en voorzieningen binnen de aangewezen gebieden en behouden/verbeteren kwaliteit van het gebied.
- Promotie:** Om het lokale winkelaanbod en de voorzieningen onder de aandacht te brengen en te houden zullen we samen met lokale ondernemers en ondernemersverenigingen werken aan doelgerichte promotie van de winkelgebieden.

8. Visie bedrijventerreinen

8.1 Inleiding

Bedrijventerreinen vervullen een essentiële rol in zowel de economische structuur als in de ruimtelijke ordening van een regio. Door bepaalde bedrijfsactiviteiten te concentreren op bedrijventerreinen kunnen overlast gevende bedrijven gescheiden worden van kwetsbare gebieden, wat cruciaal is bij het beschermen tegen bijvoorbeeld industriële geluidsoverlast, trillinghinder en zwaar verkeer.

Bedrijventerreinen maken een efficiënter gebruik van de ruimte mogelijk door de concentratie van bedrijfsactiviteiten, wat leidt tot een betere planning en benutting van infrastructuur zoals wegen, nutsvoorzieningen, en aansluiting op het openbaar vervoer. Bedrijventerreinen kunnen een georganiseerde en efficiënte infrastructuur bieden die essentieel is voor het ondersteunen van bedrijfsoperaties. Veel nieuwe en bestaande bedrijven zijn afhankelijk van bedrijventerreinen, en de ruimte die ze daar krijgen, om te opereren en uit te breiden. Ze spelen dus een cruciale rol bij economische ontwikkeling.

Als gestuurd wordt op clustering van bedrijven kan dat leiden tot synergievoordelen zoals gedeelde voorzieningen, samenwerkingsverbanden en een sterker innovatieklimaat. Bedrijven die in dezelfde sector actief zijn of complementaire activiteiten hebben kunnen gemakkelijker samenwerken, kennis delen, en toeleveringsketens optimaliseren. Zeer gespecialiseerde bedrijventerreinen, zoals technologieparken of logistieke hubs, versterken de competitieve positie van regio's door het aanbieden van op maat gemaakte faciliteiten en diensten die afgestemd zijn op specifieke sectoren, zoals onderwijs en onderzoek.

8.2 Strategie en aanpak

Woensdrecht beschikt over diverse bedrijventerreinen die elk een eigen functie en schaal hebben. In Woensdrecht is de potentiële uitbreidingsruimte van bedrijventerreinen zeer beperkt waardoor onze aanpak in Woensdrecht is gericht op herstructurering en kwaliteitsverbetering van bestaande bedrijventerreinen. Woensdrecht heeft het streven om voldoende ruimte te bieden om lokale bedrijvigheid te ondersteunen en stimuleren. Woensdrecht werkt mee aan verplaatsing van bestaande solitaire bedrijven in onze gemeente maar stuurt hier niet actief op.

Specifiek wil Woensdrecht voldoende ruimte faciliteren voor bedrijven die gerelateerd zijn aan de luchtvaartindustrie. Indien de bestaande bedrijventerreinen in Woensdrecht een bedrijf onvoldoende kan faciliteren zal in eerste instantie worden gekeken of vestiging op Brabantse Wal niveau een alternatief kan bieden en in tweede instantie op niveau van de stedelijke regio.

8.3 Beleid per bedrijventerrein

8.3.1 De Kooi

De Kooi is een gemengd bedrijventerrein dat de balans vindt tussen business-to-business diensten en consumentgerichte bedrijven, met de toevoeging van enkele woonhuizen binnen zijn grenzen. Gelegen tussen Hoogerheide en Huijbergen, vlakbij de Randweg, biedt het een breed scala aan bedrijvigheid. Het terrein kenmerkt zich door een duidelijke ruimtelijke structuur en parkeergelegenheid voornamelijk op eigen terrein, met een beperkte aanwezigheid van groen. Er zijn kansen voor de verbetering van de algemene kwaliteit en voor het aantrekken van nieuwe ondernemingen, hoewel de uitbreidingsmogelijkheden worden beperkt door nabijgelegen natuur en bestaande infrastructuur.

Functie: Gemengd bedrijventerrein met een combinatie van industrie, dienstverlening, handel, logistiek en woonfuncties.

Verzorgingsgebied: Dient de lokale en (boven)regionale economie met een divers aanbod aan bedrijven.

Perspectief: Gericht op kwaliteitsverbetering, inbreiding en verduurzaming met een beperkte mogelijkheid tot uitbreiding.

8.3.2 Driehoeven

Driehoeven, gelegen ten oosten van Ossendrecht langs de N289, is een kleiner bedrijventerrein dat deels organisch is gegroeid. Het terrein huisvest een mix van business-to-business en ambachtelijke bedrijven, omgeven door een diversiteit aan groen en woonfuncties. Dit zorgt voor een uniek, zij het enigszins gefragmenteerd, karakter. Met de toekomstige uitbreiding van Driehoeven III zijn de uitbreidingsmogelijkheden van het bedrijventerrein volledig benut.

Functie: Lokaal bedrijventerrein met een focus op kleinere en ambachtelijke bedrijven.

Verzorgingsgebied: Bedient voornamelijk de lokale markt van Ossendrecht en omgeving.

Perspectief: Gericht op kwaliteitsverbetering, inbreiding, verduurzaming en integratie met de omgeving.

8.3.3 Bosweg/Buitendijk

Bosweg/Buitendijk onderscheidt zich door zijn ligging in een bosrijke omgeving ten oosten van Putte met een duidelijke ontsluiting richting de N289, waar een groot bedrijf samen met enkele kleinere ondernemingen een unieke bedrijfsdynamiek creëert. De afwezigheid van een uniforme ruimtelijke structuur en het verspreide karakter van bedrijfspanden bieden een bijzondere werkomgeving. De uitdagingen liggen in het harmoniseren van bedrijfsactiviteiten met de natuurlijke omgeving en het vinden van duurzame uitbreidingsmogelijkheden.

Functie: Klein bedrijventerrein met een dominante aanwezigheid van een groot bedrijf en ondersteunende kleinere bedrijven.

Verzorgingsgebied: Richt zich op logistiek en maakindustrie.

Perspectief: Focus op revitalisering en behoud van bestaande functies met kwaliteitsverbetering, inbreiding en verduurzaming.

8.3.4 Bedrijventerrein Aviolanda

Aviolanda is gecombineerd met de vliegbasis Woensdrecht en dient als een gespecialiseerd cluster voor luchtvaart gerelateerde activiteiten, met een focus op onderhoud, reparatie en revisie. Als een van de kerngebieden voor de luchtvaart- en defensie-industrie binnen de gemeente en daarbuiten, biedt Aviolanda een basis voor innovatie, onderzoek en opleiding. De ontwikkelingsstrategie is gericht op het uitbouwen van deze sector tot een centrum van internationale allure, wat bijdraagt aan de lokale en regionale economische ontwikkeling.

Functie: Gespecialiseerd bedrijventerrein gericht op luchtvaart- en defensie gerelateerde industrie en activiteiten, inclusief onderhoud, reparatie en revisie (MRO&U).

Verzorgingsgebied: Bedient zowel nationale als internationale bedrijven binnen de luchtvaart- en defensie-industrie, met een sterke focus op innovatie en samenwerking.

Perspectief: In nauwe samenwerking met de vliegbasis, gericht op de ontwikkeling van een centrum van internationale betekenis binnen de luchtvaartindustrie. Ontwikkeling is gericht op versterking van het aanwezige militair-civiele cluster op het bedrijventerrein en het terrein verder te ontwikkelen tot een aerospace-campus.

8.3.5 Reinierpolder III Steenbergen

Reinierpolder III, gelegen in de gemeente Steenbergen, is een gezamenlijke stap voor economische ontwikkeling op niveau van de Brabantse Wal. Dit bedrijventerrein is het resultaat van een samenwerking tussen gemeenten en de provincie en legt de nadruk op het ondersteunen van specifieke topsectoren zoals aerospace, maintenance, agrofood en biobased industrieën. Met het begin van nieuwe haalbaarheidsonderzoeken gaat Reinierpolder III een centrale rol spelen in regionale economische ontwikkeling, ondersteund door een sterke visie op duurzaamheid, innovatie en een programmastatus van de provincie.

Functie: Reinierpolder III is ontworpen als een regionaal strategisch-thematisch bedrijventerrein, met een duidelijk profiel dat aansluit bij de topsectoren van de regio.

Verzorgingsgebied: Het bedrijventerrein is bedoeld om zowel de lokale economie van Steenbergen als de bredere regio West-Brabant te bedienen door ruimte

te bieden aan bedrijven die complementair zijn aan de gekozen topsectoren.

Perspectief: De ontwikkeling van Reinierpolder III biedt kansen voor Woensdrechtse bedrijven in sectoren aerospace/maintenance indien geen inpassing op het bedrijventerrein Aviolanda mogelijk is.

8.4 Uitvoeringsprogramma economie

Om ons beleid voor bedrijventerreinen effectief uit te voeren ontwikkelt het college een uitvoeringsprogramma economie. Dit programma zal concrete actiepunten en projecten omvatten die gericht zijn op het uitvoeren van het beleid. De volgende onderdelen zijn cruciaal voor de realisatie van onze doelen en worden uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma:

Facilitering van bedrijven: Onze benadering is gebaseerd op het faciliteren van de huidige en toekomstige behoeften van bedrijven. We hebben structureel bedrijfscontact met zowel individuele bedrijven als bedrijfsverenigingen om een goed beeld te krijgen van hun wensen en behoeften.

Verduurzaming: In overeenstemming met onze ambities op het gebied van duurzaamheid zullen we verduurzamingsinitiatieven binnen bedrijventerreinen ondersteunen en faciliteren middels de SPUK-regelingen.

Ruimtevrage: We richten ons op de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen om efficiënt gebruik van de beschikbare ruimte te bevorderen, rekening houdend met de beperkte uitbreidingsmogelijkheden in Woensdrecht.

Regionale samenwerking: Het bevorderen van samenwerking met naburige gemeenten en regionale partners (Brabantse Wal gemeenten en Stedelijke Regio West Brabant West) is essentieel om een sterke en samenhangende regionale economie te realiseren. Dit aspect van het programma is gericht op het samen optrekken in projecten die zowel de bedrijven in Woensdrecht als de bredere regio ten goede komen.

9. Agrarische sector

9.1 Inleiding

In de gemeente Woensdrecht speelt de landbouw van oudsher een belangrijke rol in het lokale economische landschap. De visie op landbouw en agrarische activiteiten is nauw verbonden met de ambitie om een evenwicht te vinden tussen het behoud van landschappelijke waarden en het faciliteren van economische ontwikkeling. De gemeente Woensdrecht ziet de agrarische sector als een essentiële pijler van zowel de economie als het behoud van het cultureel en natuurlijk erfgoed.

In de Omgevingsvisie Woensdrecht wordt de landbouw geïdentificeerd als een belangrijke economische pijler binnen de gemeente, met een specifieke focus op het landelijk buitengebied, de Polders. Hier wordt het karakteristieke open polderlandschap benadrukt, waarbij 'verstening' van het landschap wordt vermeden en de nadruk wordt gelegd op het behoud en de versterking van circulaire landbouw als kern van de economische activiteit. Dit omvat de bevordering van duurzame praktijken die niet alleen gericht zijn op het behoud van het landschappelijke en ecologische karakter van de gemeente maar ook op het aanmoedigen van innovatie binnen de agrarische sector.

In de hedendaagse agrarische sector in Nederland en Europa staan boeren en tuinders voor aanzienlijke uitdagingen en transformaties. De druk van klimaatverandering, de noodzaak voor duurzame landbouwpraktijken en de veranderende marktvraag naar meer lokaal en ecologisch geproduceerde voedselproducten en grondstoffen vereisen een aanzienlijke aanpassing van de agrarische sector. Daarnaast spelen beleidsontwikkelingen op zowel nationaal/provinciaal als Europees niveau, zoals het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en de Brabantse Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) een cruciale rol in het vormgeven van de toekomstige richting van de landbouw.

9.2 Strategie en aanpak

De strategie en aanpak voor de agrarische sector in Woensdrecht zijn gericht op het vinden van een evenwicht tussen het behoud van landschappelijke waarden en het faciliteren van economische ontwikkeling. Dit streven omvat het ondersteunen van de transitie naar duurzame landbouwpraktijken die niet alleen gericht zijn op het behoud van het landschappelijke en ecologische karakter van de gemeente maar ook op het aanmoedigen van innovatie binnen de agrarische sector.

Een aantal veehouders zal in onze gemeente gebruik maken van de ‘stoppers-regeling’(LVB+ en LVB-regeling). Deze agrariërs zullen een ander verdienmodel aanwenden of kiezen voor het beëindigen van hun bedrijf.

Woensdrecht streeft ernaar om een ondersteunend klimaat te bieden waarin agrariërs de middelen en kennis hebben om duurzame praktijken te implementeren waarbij de nadruk ligt op het versterken van de lokale voedselproductie, grondstoffenteelt en het bevorderen van korte ketens. Het toekomstperspectief voor de agrarische sector in Woensdrecht is erop gericht om de landbouw te positioneren als een duurzame en innovatieve kracht binnen de gemeente, die bijdraagt aan zowel de lokale economie als het behoud van het culturele en natuurlijke erfgoed.

9.3 Uitvoeringsprogramma economie

De volgende afspraken en maatregelen worden voorgesteld om de agrarische sector in Woensdrecht te ondersteunen:

Dialogoog en samenwerking: Voortzetten en intensiveren van de dialoog met agrariërs, belanghebbenden en overheden om gezamenlijk te werken aan oplossingen die zowel economische levensvatbaarheid als ecologische duurzaamheid waarborgen.

Wij zullen ons als gemeente inzetten voor onze agrariërs die hun bedrijf (moeten) beëindigen en staan deze agrariërs indien nodig bij, bij het maken van keuzes voor de toekomst.

Subsidie onderzoekskosten: Actief onderzoek doen naar lokale, landelijke, provinciale en Europese subsidiemogelijkheden om agrariërs te ondersteunen bij het dekken van onderzoekskosten voor het herstructureren van hun bedrijven of het verkennen van andere bedrijfsinvullingen.

Bijlage I: Recreatieve knooppunten

